

Minoritetsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 19 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014/15 om de nationella minoriteterna. Motionsyrkandena avser frågor om arbetet mot antiziganism och för romsk inkludering, inrättande av ett romskt förvaltningsområde, samers rättigheter, åtgärder för att säkra efterlevnaden av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, förvaltningsområdenas utbredning, finlandssvenskarnas och det finska minoritetsspråkets ställning och riksdagens information om de nationella minoriteterna.

Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen att fortsatta satsningar behövs för bekämpandet av antiziganism och för romsk inkludering, med angivande av centrala delar i arbetet. Utskottet tillstyrker därmed sju motionsyrkanden (FP). Övriga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet avstyrks. I betänkandet finns två reservationer (SD och V).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Antiziganism, romsk inkludering och inrättande av ett romskt förvaltningsområde.....	6
Samers rättigheter.....	15
Efterlevnaden av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk	25
Förvaltningsområdenas utbredning	33
Finlandssvenskarnas ställning	35
Det finska minoritetsspråkets ställning.....	38
Riksdagens information om de nationella minoriteterna	43
Reservationer	45
1. Antiziganism, romsk inkludering och inrättande av ett romskt förvaltningsområde, punkt 1 (SD).....	45
2. Samers rättigheter, punkt 2 (V)	45
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	48
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	48

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Antiziganism, romsk inkludering och inrättande av ett romskt förvaltningsområde

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i betänkandet om fortsatt arbete mot antiziganism och för romsk inkludering. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:1719 av Erik Ullenhag (FP) yrkandena 1–4, 6, 7 och 9 samt avslår motion

2014/15:2055 av Teresa Carvalho (S).

Reservation 1 (SD)

2. Samers rättigheter

Riksdagen avslår motion

2014/15:849 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkandena 1–4.

Reservation 2 (V)

3. Efterlevnaden av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:539 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 1,

2014/15:1895 av Ellen Juntti (M) och

2014/15:2530 av Annika Hirvonen (MP).

4. Förvaltningsområdenas utbredning

Riksdagen avslår motion

2014/15:23 av Nina Lundström (FP) yrkande 3.

5. Finlandssvenskarnas ställning

Riksdagen avslår motion

2014/15:539 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2.

6. Det finska minoritetsspråkets ställning

Riksdagen avslår motion

2014/15:2284 av Pyy Niemi och Raimo Pärssinen (S).

7. Riksdagens information om de nationella minoriteterna

Riksdagen avslår motion

2014/15:23 av Nina Lundström (FP) yrkande 1.

Stockholm den 26 mars 2015

På konstitutionsutskottets vägnar

Björn von Sydow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Björn von Sydow (S), Veronica Lindholm (S), Jonas Millard (SD), Maria Abrahamsson (M), Jonas Gunnarsson (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Patrick Reslow (M), Emanuel Öz (S), Fredrik Eriksson (SD), Mathias Sundin (FP), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Berit Högman (S), Lisbeth Sundén Andersson (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) och Petter Löberg (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas 19 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014/15 om de nationella minoriteterna. Motionsyrkandena avser frågor om arbetet mot antiziganism och för romsk inkludering, inrättande av ett romskt förvaltningsområde, samers rättigheter, åtgärder för att säkra efterlevnaden av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, förvaltningsområdenas utbredning, finlandssvenskarnas och det finska minoritetsspråkets ställning och riksdagens information om de nationella minoriteterna.

Inom ramen för beredningen av ärendet har utskottet tagit del av skrivelser till utskottet från Finlandssvenskarnas riksförbund i Sverige (Fris).

Utskottets överväganden

Antiziganism, romsk inkludering och inrättande av ett romskt förvaltningsområde

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om fortsatt arbete mot antiziganism och för romsk inkludering. Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att inrätta ett romskt förvaltningsområde.

Jämför reservation 1 (SD).

Motionerna

I motion 2014/15:1719 begär Erik Ullenhag (FP) att riksdagen tillkännager för regeringen att det behövs fortsatta satsningar för att bekämpa antiziganism och diskriminering (yrkande 1). I motionen framhålls bl.a. att samhället måste reagera kraftfullt mot hatbrott. Vidare yrkar motionären att vitboken om övergrepp och kränkningar av romerna måste fortsätta att spridas till olika delar av samhället (yrkande 2), och att en spridning av de olika metoder för romsk inkludering som utarbetats av kommuner och myndigheter måste säkerställas (yrkande 3). Motionären föreslår att verksamheten med s.k. brobyggare utvecklas vidare och sprids till fler kommuner och myndigheter (yrkande 4). Vidare yrkas på fortsatta jämställdhetsinsatser för romska kvinnor, män, flickor och pojkar (yrkande 6) och på att främja utveckling och produktion av lärvärktyg på samtliga varieteter av romani chib för barn, unga och vuxna samt en ökad spridning av Skolverkets kompletterande läromedel om romer (yrkande 7). Motionären yrkar vidare att de åtgärder som vidtagits inom ramen för strategin för romsk inkludering bör utvärderas under 2015, och att ett gediget tankearbete för insatser och åtgärder för kommande år måste ta vid (yrkande 9).

I motion 2014/15:2055 begär Teresa Carvalho (S) en översyn av möjligheten att införa ett romskt förvaltningsområde för att stärka det nationella skyddet för romers inkludering i samhället.

Bakgrund

Europeiska kommissionen presenterade i april 2011 ett meddelande om en EU-ram för nationella strategier för romsk inkludering fram till 2020. Kommissionen uppmanade medlemsstaterna att utifrån sin situation anta eller utveckla nationella strategier för romsk inkludering. Kommissionen utvärderar årligen de enskilda medlemsstaternas genomförande av strategierna och rapporterar till Europaparlamentet och rådet.

I februari 2012 överlämnade regeringen skrivelsen En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032 (skr. 2011/12:56). Det övergripande målet i strategin är att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som den som är icke-rom. I skrivelsen behandlas regeringens bedömningar, mål och förslag till åtgärder inom områdena styrning och kunskapsuppbyggnad, utbildning, bostad, hälsa och social omsorg och trygghet, kultur och språk samt romers organisering och deltagande i det civila samhället. I strategin ingick även en satsning på ett utvecklingsarbete främst inom områdena utbildning och arbete under 2012–2015 i ett antal pilotkommuner, för vilken regeringen avsatte särskilda medel (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:KU1, rskr. 2011/12:62). I skrivelsen framhölls att en regelbunden uppföljning bör göras utifrån verksamhets-specifika mål inom ett antal områden och att regeringen årligen bör rapportera till riksdagen i budgetpropositionen om utvecklingen när det gäller romsk inkludering (skr. 2011/12:56 s. 17 f.). Strategin behandlades av riksdagen i maj 2012 (bet. 2011/12:KU17, rskr. 2011/12:227).

Den 29 mars 2012 beslutade regeringen att Länsstyrelsen i Stockholms län ska ansvara för samordningen av den nationella uppföljningen av strategin och för vissa delar av genomförandet. Länsstyrelsen ska årligen under 2013–2015 senast den 15 april lämna en lägesrapport om pilotverksamheten med en analys av eventuella problem och förslag till åtgärder för att förbättra verksamhetens resultat och målpuppfyllelse.

Våren 2014 tillsatte regeringen en kommission mot antiziganism i syfte att åstadkomma en kraftsamling i arbetet mot antiziganism och överbrygga förtroendeklyftan mellan den romska gruppen och samhället i övrigt. Kommissionen ska bl.a. samla och sprida kunskap om antiziganism och åtgärder för att motverka och förebygga antiziganism. Uppdraget ska redovisas senast den 20 maj 2016 (dir. 2014:47).

I mars 2014 presenterades också departementspromemorian Den mörka och okända historien – Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet (Ds 2014:8). Syftet med vitboken är att ge ett erkännande åt offren och deras anhöriga och skapa förståelse för den romska minoritetens situation i dag. Kommissionen mot antiziganism fick i ett tilläggsdirektiv i augusti 2014 i uppdrag att ta fram och sprida ett material baserat på vitboken till skolor och andra delar av samhället (dir. 2014:121).

Gällande ordning

Av 1 kap. 2 § femte stycket regeringsformen följer bl.a. att det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person. Av sjätte stycket framgår att bl.a. etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

I 16 kap. 8 § brottsbalken (BrB) föreskrivs straff för hets mot folkgrupp. Den som i ett uttalande eller i ett annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller någon annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning ska enligt bestämmelsen dömas för hets mot folkgrupp till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter. Är brottet grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

I 16 kap. 9 § BrB föreskrivs straff för olaga diskriminering. En näringsidkare, eller någon som är anställd i näringsverksamhet eller i allmän tjänst eller som annars handlar på en näringsidkares vägnar eller har ett allmänt uppdrag, som i sin verksamhet diskriminerar någon på grund av hans eller hennes ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse ska dömas för olaga diskriminering till böter eller fängelse i högst ett år. För olaga diskriminering döms även anordnare av allmän sammankomst eller offentlig tillställning och medhjälpare till en sådan anordnare, om han eller hon diskriminerar någon på grund av hans eller hennes ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse genom att vägra honom eller henne tillträde till sammankomsten eller tillställningen på de villkor som gäller för andra.

År 2000 inrättades förvaltningsområden för samiska, finska och meänkieli som sedan den 1 januari 2010 regleras i 6 och 7 §§ lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Av förarbetena till lagen framgår att syftet med att inrätta förvaltningsområden var att uppfylla bestämmelserna i den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (minoritetsspråkskonventionen) genom att ge enskilda rätt att använda minoritetsspråken hos domstolar och förvaltningsmyndigheter med verksamhet i de geografiska områden där språken använts av hävd och fortfarande användes i tillräcklig utsträckning. Inom förvaltningsområdena har enskilda också rätt till förskoleverksamhet och äldreomsorg helt eller delvis på minoritetsspråket (prop. 1998/99:143 s. 41 f.).

Budgetpropositionen för 2015 m.m.

Nationella minoriteter

I budgetpropositionens resultatredovisning på det minoritetspolitiska området framhålls att merparten av de anmälningar som kommer in till Diskrimineringsombudsmannen (DO) om diskriminering av nationella minoriteter rör romer, och att mörkertalet sannolikt är stort (prop. 2014/15:1 utg.omr. 1 s. 90). Lika rättigheter och möjligheter för de nationella minoriteterna är ett prioriterat område i DO:s verksamhet 2012–2015.

När det gäller särskilda insatser för romer i arbetet mot diskriminering anges bl.a. att Skolverket i april 2014 presenterade ett inspirationsmaterial för grundskolan om romer som stöd i undervisningen om de nationella minoriteterna, som finns tillgängligt på myndighetens webbplats. I budgetproposi-

tionen konstateras vidare att det finns en stor efterfrågan på de s.k. brobyggarna, dvs. personer med romsk språk- och kulturkompetens som fungerar som en länk mellan enskilda och offentlig verksamhet, och att denna satsning har förstärkts genom att Socialstyrelsen har fått i uppdrag att se till att lämplig uppdragsutbildning tas fram för att utbilda brobyggare för arbete inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Vidare uppmärksammas att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF, tidigare Ungdomsstyrelsen) har haft i uppdrag att fördela medel till hälsofrämjande insatser riktade till romer och underlätta erfarenhetsutbyte mellan romska och icke-romska organisationer (a.a. s. 90 f.). I myndighetens regleringsbrev för 2015 har uppdraget att fördela medel för arbetet med hälsofrämjande insatser för romer förlängts och nya medel har avsatts för 2015. Uppdraget ska redovisas senast den 15 mars 2016.

I fråga om jämställdhetsatsningar noteras bl.a. att Folkbildningsrådet har fördelat medel till verksamheter med fokus på romska kvinnor och att redovisningen av satsningen visar att det finns ett behov av mer långsiktiga satsningar för att nå målgruppen och bidra till förändring. I resultatredovisningen anges också att pilotkommunerna har fortsatt att utveckla strukturer för samråd och andra former för att säkerställa romskt inflytande och delaktighet, och att brobyggarna ses som en av de viktigaste framgångsfaktorerna i utvecklingsarbetet. Vidare uppmärksammas de lärvärktyg på samtliga varieteter av romani chib som Skolverket tagit fram, som kan användas av bl.a. skolbibliotek, brobyggare och andra som är engagerade i romers utbildningssituation (a.a. s. 92).

Skolverkets uppdrag att stödja utveckling och produktion av läromedel i och på de nationella minoritetsspråken har genom regleringsbrevet för 2015 ändrats så att myndigheten har fått förlängd tid för att redovisa uppdraget. Redovisningen ska ske senast den 7 september 2015. Av Skolverkets årsredovisning för 2014 framgår bl.a. att myndigheten inom ramen för uppdraget, efter samråd med företrädare för de nationella minoriteterna, har utvecklat ett material för undervisning av elever som har liten eller helt saknar grundläggande kunskap i nationella minoritetsspråk (s. 98 f.).

Skolinspektionen har inom ramen för strategin för romsk inkludering i uppdrag att granska insatser för att anpassa undervisningen till romska elevers förutsättningar och tillgodose deras eventuella behov av särskilt stöd enligt skollagen. Myndigheten ska även lyfta fram lärande exempel. Under perioden oktober 2014 till januari 2015 har myndigheten genomfört en riktad tillsyn på området i tolv kommuner. Granskningen ska redovisas till Utbildningsdepartementet senast den 1 juni 2015.

I regeringens analys och slutsatser mot bakgrund av resultatredovisningen på det minoritetspolitiska området anges att de särskilda satsningarna på romska flickor och kvinnor inom strategin för romsk inkludering är en viktig del i arbetet med att säkerställa att kvinnor och män kan delta i samhället på lika villkor (a.a. utg.omr. 1 s. 93). Vidare konstateras att samrådsförfarandet har utvecklats i positiv riktning och är en förutsättning för att förverkliga må-

len på området, och att intresset från minoriteterna i detta är fortsatt stort. Pilotverksamheten för romsk inkludering bedöms ha skapat en god grund för kommunerna att ta fram fungerande metoder för romsk inkludering, och det uppges vara viktigt att arbetssätten på nationell och lokal nivå införlivas i verksamhetens ordinarie strukturer så att satsningen blir långsiktigt hållbar. Regeringen framhåller också att arbetet med vitboken har spelat en viktig roll för arbetet med att överbrygga förtroendeklyftan mellan den romska minoriteten och majoritetssamhället. Vidare konstateras att en utveckling av olika former för samråd och dialog med romska företrädare pågår inom både myndigheter och kommuner som involverats i arbetet och att det är viktigt att också skapa förutsättningar för det romska civilsamhället att engageras i arbetet.

I fråga om politikens inriktning framhåller regeringen att det är viktigt att säkerställa långsiktighet i myndigheternas och kommunernas arbete med romsk inkludering (a.a. s. 94). Brobyggarverksamheten som arbetsmetod kan enligt regeringen fortfarande vidareutvecklas och förbättras. Regeringen uppger också att det är angeläget att stärka förutsättningarna för romers engagemang i det civila samhället och för romska kvinnors och mäns möjlighet att delta i arbetet med romsk inkludering. Regeringen kommer att följa arbetet vid Kommissionen mot antiziganism och säkerställa att ett material som utgår från vitboken om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet sprids till skolor och andra delar av samhället.

Den 5 mars 2015 beslutade regeringen om ett uppdrag till Statskontoret att utvärdera brobyggarverksamheten inom strategin för romsk inkludering (dnr Ku2015/854/DISK). Syftet är att få en samlad bedömning av resultatet av verksamheten för att ytterligare förbättra förutsättningarna för brobyggarnas arbete. Uppdraget ska redovisas senast den 1 februari 2016.

Diskriminering

I redovisningen av arbetet mot diskriminering anför regeringen att främlingsfientlighet och andra former av intolerans står i strid med principen om alla människors lika värde och ytterst utgör en utmaning mot hela den värdegrund som bär upp en demokrati. Arbetet mot främlingsfientlighet och andra former av intolerans har skett och sker genom en rad insatser inom olika delar av samhället (a.a. utg.omr. 13 s. 47).

I januari 2014 utsågs en särskild utredare med uppdrag att föreslå hur arbetet mot diskriminering kan organiseras och effektiviseras (A 2014:01, dir. 2014:10, dir. 2014:79). Utredningen ska utreda och ge förslag som säkerställer goda förutsättningar för personer som utsätts för diskriminering att ta till vara sina rättigheter. Uppdraget ska redovisas senast den 18 december 2015.

Flera myndigheter har fått i uppdrag att arbeta mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans, bl.a. mot bakgrund av de förslag till åtgärder som lämnats av Utredningen om ett effektivare arbete mot främlingsfientlighet (SOU 2012:74). DO har t.o.m. 2017 i uppdrag att följa upp insatser inom arbetet mot främlingsfientlighet i syfte att få en överblick över pågående arbete

och systematiskt kunna samla och sprida kunskaper och erfarenheter. Skolverket har i uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser i skolan om främlingsfientlighet och liknande former av intolerans t.o.m. 2017. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) fördelade under 2013 drygt 8,3 miljoner kronor till verksamheter mot rasism och intolerans, bl.a. antiziganism. Enligt MUCF har bidragen lett till en ökad kunskap hos mottagarna och att verksamheten fortsätter i någon form efter det att projektet avslutats (a.a. s. 47 f.).

I fråga om inriktningen av politiken mot diskriminering anger regeringen att arbetet för att förebygga och motverka främlingsfientlighet och rasism behöver intensifieras ytterligare. Regeringen konstaterar att ett flertal uppdrag har lämnats under 2014 och att dessa kommer att följas upp samt att den avser att öka insatserna mot rasism. Regeringen avser vidare att se över behovet av och formerna för ett nationellt kunskaps- och resurscentrum om rasism, bl.a. för att sprida de lyckade modeller som finns för att minska rekryteringen av människor till rasistiska organisationer (a.a. s. 50).

Den 29 januari 2015 beslutade regeringen, i enlighet med vad som hade aviserats i budgetpropositionen, att ge myndigheten Forum för levande historia i uppdrag att under perioden 2015–2017 genomföra en nationell utbildningsinsats om olika former av rasism och intolerans (dnr Ku2015/319/KA). Uppdraget ska genomföras i samarbete med Skolverket med målsättningen att nå ut till alla elever i grundskolan och gymnasieskolan. Uppdraget ska slutredovisas senast den 10 mars 2018.

Nationellt kommunalt nätverk för romsk inkludering

I december 2012 bildades ett nationellt kommunalt nätverk för romsk inkludering. Nätverket verkar för utveckling och spridning av lokala strategier, metoder och arbetsformer för att genomföra strategin för romsk inkludering. Under 2014 har bl.a. Västerås stad antagit en handlingsplan med en lokal strategi för romers inkludering i kommunen, och kommunstyrelsen i Göteborg har beslutat att inrätta ett romskt informations- och kunskapscenter.

Aktuella redovisningar av regeringsuppdrag m.m.

Länsstyrelsen i Stockholms län redovisade den 2 december 2014 en nulägesbeskrivning av situationen för romer i de fem kommuner som ingår i pilotverksamheten för romsk inkludering. Rapporten beskriver situationen för romer när det gäller arbete, bostad, hälsa, utbildning, social trygghet och omsorg. Av rapporten framgår att diskriminerande strukturer, fördomar och förutfattade meningar om romer som grupp samt antiziganism förekommer inom samtliga områden.

Datainspektionen redovisade den 5 december 2014 ett regeringsuppdrag om en tillsyn över hur personuppgiftslagen och andra registerförfattningar

följs inom socialtjänsten och på bostadsmarknaden, med avseende på behandling av känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung, i första hand med inriktning på uppgifter om romer och i andra hand på uppgifter om annat etniskt ursprung (dnr A2014/1272/DISK). Granskningen omfattar elva socialtjänster och sju bostadsbolag i olika delar av Sverige. Enligt rapporten finns det inte några belägg för att det förekommer en systematisk kartläggning av romer hos socialtjänsten eller på bostadsmarknaden. Datainspektionen har inte heller funnit några belägg för att det i större omfattning förekommer olaglig behandling av personuppgifter som avslöjar romskt eller annat etniskt ursprung.

Kommissionen mot antiziganism lämnade sin första delrapport den 16 februari 2015. I rapporten framhålls bl.a. vikten av att de ansvariga myndigheterna reagerar mot antiziganism och tydligt tar ställning för romers rättigheter för att förtroendeklyftan mellan romer och majoritetssamhället ska kunna överbryggas. Kommissionens bild är att de etablerade institutionerna inte tycks fylla funktionen att stödja romer och vägleda dem i hur de kan hävda sina rättigheter i tillräckligt hög utsträckning. Enligt rapporten agerar de ansvariga myndigheterna i begränsad utsträckning i ärenden som rör antiziganism även i de fall där händelsen anmäls, vilket innebär att diskriminering och brott med antiziganistiska motiv inte bestraffas. Kommissionen uppger att det kunskapshöjande och opinionsbildande arbetet har varit, och kommer att vara, en viktig del av kommissionens arbete. En lärobok som utgår från vitboken kommer enligt kommissionen att färdigställas under 2015 och spela en viktig roll i det arbetet.

Den 4 mars 2015 redovisade Rikspolisstyrelsen ett regeringsuppdrag om att utveckla arbetet för att bekämpa hatbrott. Uppdragets syfte är att stärka kunskapen inom polisen om hatbrott och utveckla förmågan att upptäcka och utreda dessa brott, bl.a. genom att stärka förtroendet för polisen för att öka anmälningsbenägenheten. I rapporten uppges att polisen kommer att höja sin ambitionsnivå ytterligare i fråga om förmågan att bekämpa hatbrott och utveckla det brottsförebyggande arbetet och kontakterna med utsatta grupper. Konkreta åtgärder som planeras omfattar bl.a. att inrätta hatbrottsgrupper i de tre storstadsregionerna som ska ansvara för kompetensstöd, samordning, brottsofferstöd och uppföljning. Regeringen har uppgett att den löpande kommer att följa Polismyndighetens arbete på området och även följa upp effekten av myndighetens åtgärder i nästa års regleringsbrev (svar på fr. 2014/15:281).

Förslag om aktiva åtgärder mot diskriminering

I juli 2012 tillkallades en särskild utredare för att lämna förslag till hur krav på aktiva åtgärder ska utformas och tydliggöras för att bli ett effektivare medel i arbetet med att förebygga diskriminering och uppnå lika rättigheter och möjligheter. Utredningen om aktiva åtgärder mot diskriminering lämnade sitt betänkande i juni 2014 (SOU 2014:41). I betänkandet föreslås bl.a. att arbetsgivare och utbildningsanordnare ska bli skyldiga att arbeta med aktiva åtgärder

genom att tillämpa en anvisad metod i syfte att uppnå ett mer systematiskt arbete. Enligt förslaget ska arbetsgivare och utbildningsanordnare inom ramen för sin verksamhet undersöka om det finns risker för diskriminering, repressalier eller andra hinder för enskildas lika rättigheter och möjligheter, samt analysera orsakerna till upptäckta risker och hinder, vidta förebyggande och främjande åtgärder och följa upp och utvärdera arbetet. Åtgärder ska tidsplaneras och genomföras så snart som möjligt.

En proposition om ett systematiskt arbete med aktiva åtgärder mot diskriminering ska enligt propositionsförteckningen överlämnas i maj 2015.

Frågan om ett romskt förvaltningsområde

Enligt minoritetsspråkskonventionen kan språk som anses ha en historisk geografisk bas ges ett starkare skydd. Vid ratificeringen av konventionen delade regeringen Minoritetsspråkskommitténs (SOU 1997:192) slutsats att romani chib och jiddisch var s.k. territoriellt obundna språk, dvs. språk som trots att de av hävd används inom statens territorium inte kan identifieras med en bestämd del av staten, och de bedömdes därför inte ha någon historisk geografisk bas i landet (prop. 1998/99:143).

Frågan om ett romskt förvaltningsområde behandlades i regeringens skrivelse med förslag till en strategi för romsk inkludering (skr. 2011/12:56 s. 70 f.). Regeringen gjorde i skrivelsen ingen annan bedömning än vid ratificeringen av minoritetsspråkskonventionen. Att inrätta ett romskt förvaltningsområde skulle dessutom enligt regeringen vara komplicerat eftersom det finns väldigt många språkliga variationer av romani chib, varav vissa inte är standardiserade, och eftersom det finns väldigt få tolkar och översättare. Regeringen menade att inrättandet av ett förvaltningsområde i första hand vore en symbolhandling, och att andra insatser som stärker romernas möjligheter till utbildning, anställning och förbättrade levnadsförhållanden var mer prioriterade.

Tidigare behandling

Våren 2014 behandlade utskottet motionsyrkanden om att stärka arbetet mot antiziganism, antisemitism och islamofobi (bet. 2013/14:KU24 s. 12 f.). Utskottet ansåg då att romers, judars och muslimers utsatthet är en viktig fråga och att varje form av uttryck för antiziganism, antisemitism och islamofobi är oacceptabel i en tolerant och öppen demokrati. Utskottet konstaterade att det av svensk lag följer att hets mot folkgrupp och olaga diskriminering medför straffrättsliga påföljder. Utskottet konstaterade vidare att regeringen hade vidtagit och alltjämt vidtog åtgärder för att stärka samhällets insatser mot rasism och liknande former av intolerans och avstyrkte därmed yrkandena.

Även frågan om att inrätta ett romskt förvaltningsområde behandlades av utskottet våren 2014 (bet. 2013/14:KU24 s. 26 f.). Utskottet avstyrkte då mo-

tionen med hänvisning till att det delade regeringens och Minoritetsspråkskommitténs bedömning att romani chib är ett s.k. territoriellt obundet språk. Vidare anförde utskottet att det skulle vara komplicerat att inrätta ett romskt förvaltningsområde eftersom det finns väldigt många språkliga variationer av romani chib, varav vissa inte är standardiserade.

Utskottets ställningstagande

Sverige har en mörk historia när det gäller behandlingen av romer och resande och även i dag utsätts dessa grupper för diskriminering och fördomar. Många romer upplever ett utanförskap och romernas levnadsvillkor är i dag ofta sämre än för befolkningen i övrigt. Utanförskapet och diskrimineringen är särskilt allvarlig inom områdena utbildning, arbete, bostad, hälsa, social omsorg och trygghet. Den tidigare regeringen vidtog en rad åtgärder för att förbättra situationen för Sveriges romer och resande. Bland annat beslutades om en strategi för romsk inkludering, en vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under svenskt 1900-tal togs fram och en kommission mot antiziganism tillsattes. Utskottet delar motionärens uppfattning att det är tydligt att det påbörjade arbetet måste fortsätta och att det bör bestå av följande centrala delar.

Det behövs fortsatta satsningar för att bekämpa antiziganism och diskriminering. Skolorna är centrala i arbetet mot olika former av intolerans, såsom antiziganism, och samhället måste också reagera kraftfullt mot hatbrott. Vitboken om övergreppen mot romerna måste fortsätta att spridas till olika delar av samhället. Uppdraget till kommissionen mot antiziganism att ta fram skolmaterial baserat på Vitboken och sprida detta är centralt. I samband med att strategin för romsk inkludering antogs utsåg den tidigare regeringen fem pilotkommuner som under åren 2012–2015 får statsbidrag för att arbeta med frågor om romsk inkludering. Spridningen av de metoder och arbetssätt för romsk inkludering som utarbetats av dessa kommuner, liksom av myndigheter inom ramen för arbetet med strategin, måste säkerställas så att satsningarna blir långsiktiga. Metoden med brobyggare, som har romsk språk- och kulturkompetens, har visat sig fungera och verksamheten bör utvecklas vidare och spridas till fler kommuner och myndigheter. Fortsatta jämställdhetsåtgärder och konkreta insatser som är relevanta för jämställdheten mellan romska kvinnor och män samt flickor och pojkar bör vidtas. Utbildning är en av de viktigaste faktorerna för att nå bättre levnadsvillkor för den romska befolkningen. Utveckling och produktion av lärverktyg på samtliga språkliga variationer av romani chib för barn, unga och vuxna bör därför främjas. Skolverkets läromedelssupplement om romsk kultur, språk, religion och historia bör spridas och tillgängliggöras i större utsträckning. Under 2015 bör vidare, vid sidan om pågående insatser, de åtgärder som vidtagits inom ramen för strategin för romsk inkludering utvärderas och ett gediget tankearbete för insatser och åtgärder för kommande år ta vid. Med bifall till motion 2014/15:1719 yrkandena 1–4, 6, 7 och 9 bör riksdagen tillkänna detta för regeringen.

I fråga om att inrätta ett romskt förvaltningsområde delar utskottet alltjämt bedömningen att det inte är aktuellt med hänvisning till att romani chib är ett territoriellt obundet språk och att det dessutom skulle vara svårt med tanke på att det finns en mängd olika språkliga variationer av romani chib, varav vissa inte är standardiserade. Utskottet avstyrker således motion 2014/15:2055 (S).

Samers rättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samers rättigheter.
Jämför reservation 2 (V).

Motionen

Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkar i kommittémotion 2014/15:849 att regeringen bör se till att det tas fram en vitbok om övergreppen mot samerna och att en officiell ursäkt förmedlas på lämpligt sätt (yrkande 1). I motionen anfördes att samernas rättigheter har stärkts de senaste decennierna, men att de aldrig har fått en officiell ursäkt av den svenska majoritetsbefolkningen. Motionärerna hänvisar till att Arbetsmarknadsdepartementet har tagit fram en vitbok om övergreppen mot Sveriges romer, och menar att en vitbok om övergreppen mot samerna bör tas fram på samma sätt. Motionärerna yrkar vidare att regeringen bör ta nya initiativ för att Sverige ska ratificera ILO:s konvention nr 169 med åtaganden till skydd för ursprungsfolk (yrkande 2). Enligt motionärerna borde det vara självklart att garantera samerna de rättigheter som anges i konventionen. Såväl rensköttande som icke rensköttande samers rättigheter som ursprungsfolk måste tillgodoseas. I motionen yrkas också att regeringen bör tillsätta en parlamentariskt sammansatt utredning för att utreda ett utökad samiskt självstyre (yrkande 3), bl.a. med hänvisning till att FN:s särskilde urfolksrapportör påpekat behovet av att stärka Sametingets roll som självstyrande organ. Vidare yrkas att regeringen bör tillsätta en utredning som skyndsamt ska återkomma med ett förslag om en samlad samepolitik (yrkande 4). I sammanhanget betonar motionärerna bl.a. behovet av att se över lagstiftningen ur jämställdhetssynpunkt och av att försöka minska konflikter mellan olika intressen i samband med t.ex. gruvbrytning och prospektering.

Vitbok om övergrepp och officiell ursäkt

Vitbok om övergrepp mot romer

I mars 2014 publicerade regeringen en vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet (Ds 2014:8). I regeringens skrivelse om en strategi för romsk inkludering (skr. 2011/12:56) redogjordes för syftet och det då pågående arbetet med vitboken. I skrivelsen anges bl.a. att i betänkandet Romers

rätt (SOU 2010:55) föreslog Delegationen för romska frågor att en sannings- och försoningskommission skulle inrättas för att kartlägga och dokumentera de övergrepp, försummelser och diskriminerande åtgärder som begåtts mot den romska minoriteten under 1900-talet. Delegationen framhöll att ett arbete med att dokumentera övergrepp ofta leder till att de politiskt ansvariga lämnar en offentlig ursäkt och att en sannings- och försoningskommission vanligen även har i uppgift att lämna förslag om hur offren kan gottgöras.

Av skrivelsen framgår även att majoriteten av deltagarna vid de möten som Regeringskansliet ordnade under remissen av delegationens betänkande ansåg att dokumentationen av övergrepp, försummelser och diskriminerande åtgärder mot den romska minoriteten kunde bidra till att öka kunskapen om hur romer har behandlats. En ursäkt från staten skulle, enligt många mötesdeltagare, innebära ett viktigt erkännande och en upprättelse för romerna. Några mötesdeltagare tog dock avstånd från beteckningen försoning som man menade var orealistisk och kunde tolkas som att romer själva bär ansvar för den behandling de har fått utstå. Många mötesdeltagare ställde sig frågande eller kritiska till förslaget om en kommission, och en rad farhågor framfördes. Som förslag på ett alternativ till en sannings- och försoningskommission uttrycktes önskemål om ett permanent kunskaps- och dokumentationscenter. Regeringen konstaterade i det sammanhanget att ökad kunskap och forskning om de nationella minoriteternas kultur, historia och språk i vidare bemärkelse är av stor betydelse.

Uttalanden från ansvariga statsråd

Den dåvarande jordbruksministern, med ansvar för samefrågor, uttalade följande vid den s.k. Urfolksdagen i Tärnaby den 9 augusti 1998:

Jag tycker att vi måste ha lärt oss någonting av historien och jag vill gärna ta det här tillfället i akt och säga till er, som representant för den svenska regeringen och det svenska samhället att jag är väl medveten om det förtryck som Sverige har utövat över det samiska folket genom historien. Jag vill å regeringens vägnar be om ursäkt för det. [...] Vi kan inte på något sätt acceptera det förtryck, t.ex. att samer har förvägrats att använda sitt språk, de tvångsförflyttningar och de många uttryck för förtryck som vi har gjort oss skyldiga till genom årens lopp. Det finns heller ingen annan möjlighet för det svenska samhället att komma vidare, än att be om ursäkt för de övergreppen.

Ursäkten till det samiska folket genom den dåvarande sameministerns uttalande nämns även i Urbefolkningsdelegationens slutrapport från mars 2005. Vid ett anförande av den dåvarande integrations- och jämställdhetsministern vid Sametingets plenum den 23 oktober 2007 uttalade statsrådet följande:

Det är i år 30 år sedan regering och riksdag uttalade sin grunduppfattning: ”att samerna är en etnisk minoritet i Sverige, som i sin egenskap av ursprunglig befolkning i sitt eget land intar en särskild ställning”. Det är nu också snart åtta år sedan riksdagen ratificerade Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk. Dessa ställningstaganden är i sig grundläggande för minoriteternas ställning i det svenska samhället. De utgör majoritetssamhällets erkännande av minoriteternas existens och deras betydelse

för det svenska samhället. Och de utgör också en upprättelse och en ursäkt för de oacceptabla förhållanden under vilka våra minoriteter tvingats leva under olika epoker av vår gemensamma historia.

Nationellt kunskaps- och resurscentrum om rasism

I regeringsförklaringen den 3 oktober 2014 framhöll statsministern att Sverige ska säkra de nationella minoriteternas rättigheter, och uppgav i sammanhanget bl.a. att ett nationellt kunskaps- och resurscentrum för forskning om rasism skulle inrättas. I budgetpropositionen för 2015 angav regeringen att den avser att se över behovet av och formerna för ett sådant nationellt kunskaps- och resurscentrum (prop. 2014/15:1 utg.omr. 13 s. 50).

Ratificering av ILO:s konvention nr 169

Bakgrund

Internationella arbetsorganisationen (ILO) är ett av FN:s s.k. fackorgan med uppgift att bevaka frågor om arbetsvillkor, diskriminering m.m. Inom ramen för denna uppgift bevakar ILO sedan många år ursprungsfolkens arbets- och livsvillkor. ILO utarbetar bl.a. konventioner och 1989 tillkom konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder. Konventionen innehåller ett antal bestämmelser och åtaganden till skydd för ursprungsfolken. Regeringarna i de länder som har anslutit sig till konventionen ska se till att ursprungsfolkens rättigheter skyddas och deras integritet respekteras, och samråda med folken om åtgärder som angår dem och skapa förutsättningar för att de så långt möjligt själva ska kunna bestämma om sin utveckling. Ett grundläggande krav är att ursprungsfolken till fullo ska åtnjuta mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, men konventionsstaterna ska även utforma särskilda insatser som främjar de berörda folkens sociala och ekonomiska rättigheter och som skyddar deras andliga och kulturella värden. I konventionen betonas särskilt markens betydelse för ursprungsfolken, och den syftar bl.a. till att staterna ska erkänna deras rätt till sådan mark som de under lång tid har bebott eller brukat. Konventionen trädde i kraft 1991 och har hittills ratificerats av 22 länder, bl.a. Norge och Danmark.

Utredningar om svensk ratificering av ILO:s konvention nr 169

I mars 1999 överlämnade Utredningen om ILO-konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder sitt betänkande Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige (SOU 1999:25). Utredaren bedömde att Sverige kunde ansluta sig till konventionen, men att detta inte borde ske förrän ett antal åtgärder om samernas rätt till mark hade vidtagits, en process som beräknades ta fem år. Enligt utredaren måste för det första den mark som samerna har rätt till enligt konventionen identifieras, och en gränsdragningskommission borde därför tillsättas. För det andra måste omfattningen av samernas jakt- och fiskerätt inom den mark som de traditionellt innehar klarläggas. När dessa frågor har klarats ut kan andra åtgärder vidtas för att samernas rättigheter ska nå upp till den nivå som konventionen kräver. Utredaren menade att det framför allt

var en fråga om att stärka samernas skydd mot inskränkningar i renskötselrätten, säkerställa att samerna har tillräckligt med mark för att kunna fortsätta att bedriva rennäring, införa en möjlighet till ersättning från staten för rättegångskostnader i principiellt viktiga mål om samernas markrättigheter samt genomföra en nationell informationskampanj om samerna som ursprungsfolk. Enligt utredningen behövdes också en nationell informationskampanj som klargör vad en svensk anslutning skulle innebära för berörda parter. Utredaren ansåg vidare att det borde övervägas om inte åtgärderna kunde anses så angelägna att de borde vidtas oavsett om konventionen ratificeras eller inte.

I januari 2002 tillsattes Gränsdragningskommissionen, som redovisade sitt betänkande Samernas sedvanemarkor (SOU 2006:14) i februari 2006. Kommissionens analys av de krav som ILO-konventionen uppställer ledde fram till slutsatser som i väsentliga hänseenden skilde sig från ILO-utredningens. Kommissionen var ense med ILO-utredningen om att konventionen inte ställer krav på en formell äganderätt för att mark som brukas av ursprungsfolket ska hänföras till mark som detta folk traditionellt innehar men anförde att det finns en miniminivå för de rättigheter som ska gälla. Kommissionen ansåg att denna nivå inte är uppfylld med den renskötselrätt som samerna har enligt rennärlingslagstiftningen. Enligt kommissionen kunde det inte uteslutas att det kan finnas områden som vid en svensk anslutning till konventionen – i enlighet med dess krav på äganderätt och besittningsrätt – borde klassas som samernas innehavsmark, och som de därmed får rätt att disponera oberoende av rennärlingslagstiftningen. Kommissionen anförde vidare att det kan uppfattas som en svaghet i svensk rätt i förhållande till konventionens krav att det saknas ett alternativ till domstolsprövning av frågor om markrättigheterna (s. 29). I betänkandet framhölls att lagens utformning innebär att konfliktlösningen förutsätter omfattande och kostnadskrävande utredningar. Enligt kommissionen borde konflikter om samernas markrättigheter i första hand lösas avtalsvägen i samförstånd mellan sakägarna, och hänvisade till att andra länder som berörs av folkrättsliga regler om ursprungsfolks rättigheter har inrättat särskilda organ för utredning och medling vid konflikter om markrättigheter. Kommissionen ansåg att om Sverige ska ansluta sig till konventionen och uppfylla de krav som denna ställer är det angeläget att man inrättar ett sådant organ (s. 30 f.).

Regeringen angav i sin nationella handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009 (skr. 2005/06:95 s. 56) att ambitionen var att ratificera konventionen så snart det låter sig göras. Samtidigt framhölls att en anslutning till konventionen medför att olika rättigheter påverkas med avseende på ett markområde som motsvarar en tredjedel av Sveriges yta och att ett beslut i en fråga av en sådan betydelse inte kan hastas fram. En förutsättning för att ratificera konventionen är att regeringen först inhämtar riksdagens godkännande. Inför riksdagens ställningstagande måste frågor om de rättsliga förutsättningarna vara utredda. Dessutom måste de lagändringar som blir nödvändiga utarbetas.

I den utvärdering av regeringens handlingsplan som redovisades 2011 (SOU 2011:29) gjorde den särskilda utredaren bedömningen att regeringen

som en del av en samlad, tydlig och rättighetsbaserad urfolkspolitik bör redovisa en tydlig plan med angivna delmål för hur man ska undanröja eventuella hinder mot en ratificering av ILO-konventionen (s. 37). Här ingår enligt utredaren bl.a. frågan om att få till stånd gränsdragningar som tydliggör samernas traditionella renskötselområden.

Utvärderingen av den nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter och frågan om en ratificering av ILO-konventionen bereds enligt uppgift inom Regeringskansliet.

Rekommendationer från internationella övervakningsorgan

Flera internationella organisationer har, inom ramen för sin granskning av Sveriges efterlevnad av olika konventionsbestämmelser, uppmärksammat att Sverige inte har ratificerat ILO:s konvention nr 169. FN:s kommitté mot rasdiskriminering uttryckte i sin senaste granskningsrapport om Sverige (2013) oro över att den svenska staten skjuter upp ratificeringen av konventionen. Även FN:s råd för mänskliga rättigheter rekommenderar i sin senaste periodiska rapport om Sverige (2015) att regeringen överväger en ratificering av ILO-konventionen. Inom ramen för Europarådets granskningar har Sverige uppmanats av bl.a. kommissionen mot rasism och intolerans (2004) och kommissionären för mänskliga rättigheter (2007) att fortsätta sina ansträngningar för att nå en lösning på frågorna om samernas landrättigheter och så snart som möjligt ratificera ILO:s konvention nr 169.

Utökat samiskt självstyre

Gällande rätt

Sametinget, som inrättades 1993, är både ett folkvalt organ som företräder det samiska folket i Sverige och en statlig myndighet som ska verkställa den politik och de beslut som fattas av riksdagen och regeringen. Bestämmelser om Sametinget ges i sametingslagen (1992:1433). Sametingets huvudsakliga uppgifter är att besluta om fördelningen av statens bidrag till samisk kultur och samiska organisationer, leda det samiska språkarbetet, medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas, däribland rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten, samt informera om samiska förhållanden. Till Sametinget väljs 31 ledamöter vart fjärde år. Bland ledamöterna utser Sametinget en styrelse om högst sju ledamöter som sköter den löpande verksamheten.

Sametingsutredningen

I oktober 2000 tillkallades en särskild utredare för att göra en översyn av Sametingets organisation och de dubbla rollerna som folkvalt organ och myndighet (Jo 2000:03). I utredningens betänkande Sametingets roll i det svenska folkstyret (SOU 2002:77), som överlämnades i september 2002, var utgångspunkten att Sametingets och samernas ställning borde stärkas. Vidare identifierade utredningen vissa begränsningar i Sametingets dubbla roller, och ansåg

att det inte var ändamålmässigt att Sametinget är en myndighet. Som svar på frågan om vad Sametinget alternativt skulle kunna vara anförde utredningen följande (s. 10–11):

Enligt regeringsformen är det regeringen med ansvar inför riksdagen som styr riket. Ett undantag från denna princip utgör det kommunala självstyret. Utredningen har dragit den slutsatsen att Sametinget antingen måste förbli en myndighet under regeringen eller möjligen riksdagen eller också måste det tillerkännas ett visst självstyre. Detta skulle behöva framgå av regeringsformen.

Utredningen anser att det kan vara ändamålmässigt att vidare utreda möjligheten att genomföra ett självstyre för samerna på exempelvis det sätt som skett i Finland, att i regeringsformen skriva in att samerna har kulturell autonomi som följer av lag. En sådan nyordning skulle förutsätta en noggrann analys av ett flertal svåra frågor med såväl folkrättsliga som konstitutionella aspekter. Utredningen har påbörjat en sådan analys. En eventuell fortsatt analys görs dock enligt vår bedömning lämpligast av en parlamentariskt sammansatt kommitté med uttryckligt stöd i direktiven.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslog utredningen att regeringen skulle låta utreda denna fråga.

Proposition om ett ökat samiskt inflytande

I februari 2006 överlämnade regeringen propositionen Ett ökat samiskt inflytande (prop. 2005/06:86) i vilken den gjorde bedömningen att myndighetsuppgifter som rör samiska förhållanden successivt borde överföras till Sametinget. I ett första skede borde Sametinget överta vissa uppgifter från länsstyrelserna och dåvarande Statens jordbruksverk och bl.a. vara central förvaltningsmyndighet för rennäringen. För att Sametinget skulle kunna handha det ökade myndighetsansvaret föreslogs även ändringar i Sametingets organisation. Ändringarna syftade främst till att stärka Sametinget som myndighet och till att särskilja dess uppgifter som myndighet respektive folkvalt organ.

Regeringen bedömde att Sametingsutredningens förslag att utreda om Sametinget kan vara ett organ för självstyre inte borde genomföras. Av propositionen framgår att de flesta remissinstanserna tillstyrkte utredningens förslag om en utredning (a.a. s. 36). Som skäl för sin bedömning anförde regeringen bl.a. att det samiska folket utgör ett sådant folk som i folkrättens mening har rättigheter, inklusive rätten till självbestämmande, men att utformningen av det materiella innehållet i självbestämmanderätten till stor del är en fråga mellan samerna och staten. Regeringen ansåg att det samiska självbestämmandet tills vidare borde ökas genom att successivt ge Sametinget som myndighet fler uppgifter som rör samiska förhållanden. Det fanns enligt regeringen därmed inte någon anledning att utreda om Sametinget kunde vara ett organ för självstyre. Regeringen avsåg att även fortsättningsvis samråda med Sametinget om det närmare innehållet i det samiska självbestämmandet (a.a. s. 38).

Rekommendationer från FN:s urfolksrapportör

FN:s särskilda urfolksrapportör framhöll i sin rapport från 2011 om samernas situation att det fanns ett behov av att stärka Sametingets självständighet som självstyrande organ och rekommenderade därför att regeringen tillsammans

med Sametinget överväger fler områden där Sametinget kan ges ökad eller ensam beslutanderätt. Rapportören ansåg att Sametingets dubbla roller som folkvald församling och statlig förvaltningsmyndighet var särskilt problematiska, eftersom de innebär att tinget i sin roll kan tvingas att genomföra beslut i konflikt med vad det i sin roll som folkvald församling anser vara bäst för samerna.

Rapportörens bedömningar och rekommendationer uppmärksammades av Utredningen för utvärdering av nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter, som överlämnade sitt betänkande i mars 2011 (SOU 2011:29). Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Vissa aktuella forskningsresultat

I konstitutionsutskottets rapport Kunskapsöversikt om nationella minoriteter från april 2012 (2011/12:RFR11) uppmärksammades bl.a. forskningsprojektet Indigenous rights to self-determination: The Institutional Design and Policy Process of the Swedish Sami Parliament vid Stockholms universitet. Projektet syftade till att analysera om Sametinget som politisk institution har möjlighet att värna samernas rätt till självbestämmande. I redovisningen av forskningsresultaten framhålls att så inte är fallet. I forskningen hänvisas bl.a. till att Sametingets institutionella utformning som myndighet dels har begränsat det folkvalda organets inflytande och självbestämmande, dels skapar problem i det folkvalda organets interna arbete i och med den inneboende intressekonflikten mellan det folkvalda organets uppdrag att representera det samiska folket och myndighetens lydnessplikt gentemot regeringen.¹

Budgetpropositionen för 2015 m.m.

I den senaste budgetpropositionens resultatredovisning för samepolitiken uppges att Sametingets politiska arbete har förstärkts genom en konsolidering av nämndorganisationen, vilken har möjliggjorts genom en permanent ökning av anslaget till Sametinget (prop. 2014/15:1 utg.omr. 23 s. 33 f.). Medan fler samer har anmält sig till Sametingets röstlängd har emellertid det faktiska och procentuella valdeltagandet minskat sedan valet 2005, vilket enligt regeringen på längre sikt riskerar att minska trovärdigheten för Sametinget som folkvalt parlament. Vidare konstateras att Sametinget har fått allt fler uppdrag, remisser och samrådsuppdrag kopplade till samhällsplanering. Enligt regeringen har Sametingets förmåga att utöva självbestämmande genom självständiga beslut i interna frågor respektive genom konsultationer med regeringen och myndigheter förbättrats, men behöver vidareutvecklas och förstärkas. Under 2013 inledde regeringen en fördjupad dialog med samiska företrädare om samepolitiken, som bl.a. innehåller element med syfte att stärka samiskt självbestämmande.

¹ Se t.ex. Josefsen, E., Mörkenstam, U. och Saglie, J. (2014) "Different Institutions within Similar States: the Norwegian and Swedish Sámediggi", *Ethnopolitics*, vol. 14, nr 1, s. 32–51, Lawrence, R. och Mörkenstam, U. (2012) "Självbestämmande genom myndighets-utövning? Sametingets dubbla roller", *Statsvetenskaplig tidskrift*, årgång 114, nr 2.

Den 1 augusti 2014 trädde ändringar i minerallagen i kraft som innebär att en rätt till översättning av arbetsplaner för mineralprospektering till finska, meänkieli och samiska införts, liksom ett krav på att en gällande arbetsplan ska sändas till kommunen, länsstyrelsen och Sametinget (prop. 2013/14:159, bet. 2013/14:NU20, rskr. 2013/14:320). Syftet med lagändringarna var att säkerställa att de som berörs av undersökningsarbeten får den information de behöver för att de ska kunna tillvarata sina rättigheter i förhållande till prospektören.

I fråga om politikens inriktning anges i budgetpropositionen att en förutsättning för att målet med samepolitiken ska uppnås är att det samiska folket ges möjligheter att delta i beslutsfattande i frågor av väsentlig betydelse för dem, såsom samhällsplanering (a.a. utg.omr. 23 s. 82). I detta spelar Sametinget en avgörande roll och regeringen anser därför att myndigheten ska förstärkas. Det framhålls också att det är ett av skälen till att regeringen avser att ha en fördjupad dialog med samiska representanter om den framtida samepolitiken.

I regeringens rapport till FN:s råd för mänskliga rättigheter från november 2014 framhålls i ett särskilt avsnitt som rör samerna att regeringen har en ambition att stärka samernas självbestämmande genom att ge Sametinget både ett utökat ansvar för interna samiska frågor och en större delaktighet i beslut som påverkar samerna (s. 6 f.).

En samlad samepolitik

Bakgrund

Samerna är sedan 1999 erkända som en nationell minoritet och sedan 2011 erkänns samernas särskilda ställning som urfolk i Sverige i grundlagen. Enligt 1 kap. 2 § regeringsformen ska det samiska folkets möjlighet att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv främjas. Det gällande övergripande målet för samepolitiken, som fastställdes av riksdagen i december 2005, är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar (prop. 2005/06:1, bet. 2005/06:MJU2, rskr. 2005/06:108).

Regeringen presenterade 2009 departementspromemorian Vissa samepolitiska frågor (Ds 2009:40), som skulle ligga till grund för en samepolitisk proposition. I förslaget ingick bl.a. en ny rennärlagslagstiftning och ett formaliserat samrådsförfarande mellan Sametinget och regeringen. Regeringen valde dock att avvakta med den fortsatta processen sedan bl.a. Sametinget och Svenska Samernas Riksförbund avvisat förslagen, för att invänta konkreta förslag från Sametinget och andra samiska företrädare. Våren 2010 tillsatte Sametinget en parlamentarisk kommitté för att utarbeta ett förslag till en framtida samepolitik. Under 2015 har nya initiativ tagits i Sametinget för att återuppta processen med att ta fram ett sådant förslag.

Under 2013 tog regeringen initiativ till en förnyad dialog om framtidens samepolitik och kallade Sametinget och Svenska Samernas Riksförbund till ett första dialogmöte i december 2013.

Utvärdering av handlingsplanen för mänskliga rättigheter

Utredningen för utvärdering av nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter 2006–2009 överlämnade sitt betänkande i mars 2011 (SOU 2011:29). I betänkandet diskuteras den svenska statsmaktens förhållande till urfolket samerna i ett särskilt avsnitt. I avsnittets rekommendationer anför utredaren bl.a. att det krävs förnyade och utökade ansträngningar av regeringen i syfte att utforma en samlad, tydlig och rättighetsbaserad urfolkspolitik. Utredaren framhåller att arbetet bör genomföras i nära samråd med och med aktivt deltagande av företrädare för det samiska folket och med beaktande av synpunkter och rekommendationer från internationella övervakningsorgan. En sådan politik måste också enligt utredarens mening innefatta en överenskommelse med företrädare för det samiska folket om en formaliserad ordning för hur samråd med samerna ska ske i alla frågor som rör deras livsbetingelser (s. 421). Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Budgetpropositionen för 2015 m.m.

I budgetpropositionen för 2015 framhåller regeringen att en förutsättning för att målet för samepolitiken ska uppnås är att det samiska folket ges möjligheter att delta i beslutsfattande i frågor av väsentlig betydelse för dem, och uppger att den därför avser att ha en fördjupad dialog med samiska representanter om den framtida samepolitiken (utg.omr. 23 s. 82). Även i regeringens rapport till FN:s råd för mänskliga rättigheter från november 2014 framhålls i ett särskilt avsnitt som rör samerna att regeringen avser att inleda en närmare dialog med företrädare för Sametinget och vissa samiska intresseorganisationer för att komma framåt i arbetet med samepolitiken som legat på is sedan 2009 då samerna förkastade regeringens dåvarande förslag (s. 7).

I budgetpropositionen redovisas vidare vissa jämställdhetsåtgärder inom minoritets- och samepolitiken. Bland annat framhålls att Sametinget sedan 2013 är en utvald myndighet inom regeringens satsning på jämställdhetsintegrering, och att det arbete som bedrivs ska bidra till att uppnå jämställdhet i det samiska samhället. De traditionella samiska näringarna lyfts fram som ett prioriterat område i sammanhanget (utg.omr. 23 s. 34). På det minoritetspolitiska området anges bl.a. att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har fördelat ca 3 miljoner kronor årligen 2011–2014 i bidrag till nationella minoritetsorganisationers arbete för jämställdhet och mot diskriminering. I propositionen anges att myndighetens bedömning är att satsningen har bidragit till att öka medvetenheten om jämställdhetsfrågor bland minoritetsgrupperna, och sammantaget uppges att ett mer systematiskt jämställdhetsarbete har påbörjats. Vidare framhålls att flera jämställdhetsåtgärder för nationella minoriteter kommer att slutrapporteras under 2015 och utgöra ett viktigt underlag för det fortsatta arbetet (utg.omr. 1 s. 91).

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare avstyrkt motionsyrkanden om en vitbok om övergreppen mot samerna och en officiell ursäkt, senast våren 2012 (bet. 2011/12:KU17 s. 50 f.). Utskottet hänvisade då till vad som anförts av företrädare för dåvarande och tidigare regeringar om behandlingen av samer under historien och framhöll vikten av en konkret politik som kan ge samer och andra minoritetsgrupper upprättelse för de övergrepp som skett. Mot den bakgrunden bedömde utskottet att det inte krävdes någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet har flera gånger avstyrkt motioner om ratificering av ILO:s konvention nr 169 med motiveringen att det är angeläget att ILO-konventionen inte ratificeras innan de rättsliga förutsättningarna och konsekvenserna av en ratificering är utredda. Vid den senaste behandlingen av frågan våren 2012 hänvisade utskottet också till den pågående beredningen av utvärderingen av regeringens nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter 2006–2009 (bet. 2011/12:KU17 s. 53 f.).

Utskottet har även behandlat frågan om Sametingets roller och ett utökat samiskt självstyre tidigare. Ett likalydande motionsyrkande som det nu aktuella avstyrktes av utskottet våren 2012 (bet. 2011/12:KU17 s. 43 f.). Utskottet anförde då att det vidhöll sin tidigare mening att det är väsentligt att Sametingets roller som folkvalt organ och myndighet under regeringen hålls isär på ett för allmänheten tydligt sätt, och utgick från att regeringen även fortsättningsvis skulle ägna frågan vederbörlig uppmärksamhet. Utskottet noterade i sammanhanget också regeringens fortsatta arbete med att utveckla samepolitiken genom en närmare dialog med Sametinget. Våren 2014 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att utvidga Sametingets bestämmanderätt med hänvisning till att Sametinget redan medverkar i samhällsplaneringen och bevakar att samiska behov beaktas, bl.a. inom rennäringen, och till de då nyligen föreslagna ändringarna i minerallagen (bet. 2013/14:KU24 s. 27 f.).

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkandet om en vitbok om övergrepp och en officiell ursäkt till samerna noterar utskottet vad som har anförts av företrädare för såväl nuvarande som tidigare regeringar om behandlingen av samer under historien. Utskottet vill liksom tidigare framhålla vikten av en konkret politik som kan ge samerna och andra minoritetsgrupper upprättelse för de övergrepp som skett. I dagsläget bedömer utskottet emellertid att det inte krävs någon åtgärd från riksdagens sida i frågan.

Utskottet anser alltså att det är angeläget att ILO:s konvention nr 169 inte ratificeras innan de rättsliga förutsättningarna är utredda. Den särskilda utredaren med uppdraget att utvärdera den nationella handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna ansåg att regeringen som en del av en samlad, tydlig och rättighetsbaserad urfolkspolitik bör redovisa en tydlig plan för hur eventuella hinder mot en ratificering av ILO-konventionen ska undanröjas. Enligt utredaren ingår i detta även bl.a. frågan om att få till stånd gränsdragningar

som tydliggör samernas traditionella renskötselområden. Utredarens betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet och utskottet vill inte föregripa den pågående beredningen av ärendet.

Utskottet anser att Sametinget som folkvalt organ spelar en viktig demokratisk roll och som statlig förvaltningsmyndighet fyller ändamålsenliga samhällsplanerande funktioner. Utskottet vidhåller sin tidigare mening att det är väsentligt att Sametingets båda roller hålls isär på ett för allmänheten tydligt sätt, och utgår från att regeringen fortsätter att ägna denna fråga vederbörlig uppmärksamhet. Utskottet konstaterar att regeringen i olika sammanhang har uttryckt sin avsikt att stärka Sametinget genom att ge myndigheten ett utökad ansvar för interna samiska frågor och en större delaktighet i beslut av väsentlig betydelse för samerna samt att ha en fördjupad dialog med samiska representanter om den framtida samepolitiken.

Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrker utskottet motion 2014/15:849 (V) yrkandena 1–4.

Efterlevnaden av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om efterlevnaden av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk med hänvisning till pågående och aviserade åtgärder.

Motionerna

Kerstin Lundgren (C) begär i motion 2014/15:539 skärpt lagstiftning för att säkerställa inflytande och delaktighet för nationella minoriteter utifrån deras egna villkor (yrkande 1). I motionen anføres att Sverige återkommande har ådragit sig kritik från Europarådet för hur ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter genomförs. Motionären framhåller att de nationella minoriteterna har samma rättigheter i hela landet, men att uppföljningar visar på stora brister i kunskapen om de nationella minoriteterna. Kommuner och myndigheter försummar deras rättigheter, särskilt utanför förvaltningsområdena. Enligt motionären ses problem också särskilt inom skolan och äldreomsorgen.

I motion 2014/15:1895 föreslår Ellen Juntti (M) att regeringen får i uppdrag att säkerställa att förvaltningsområdena uppfyller sina skyldigheter. Enligt motionären har utvärderingar visat att vissa kommuner, trots att de ingår i ett förvaltningsområde, inte lever upp till de särskilda skyldigheter det innebär att kunna anordna barn- och äldreomsorg på minoritetsspråken.

I motion 2014/15:2530 begär Annika Hirvonen (MP) att regeringen överväger om det behövs ytterligare åtgärder för att säkra efterlevnaden av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk i hela landet. Motionären anför

att utvärderingar visar att efterlevnaden av lagen skiljer sig åt mellan olika kommuner, såväl inom som utanför förvaltningsområdena, särskilt vad gäller det s.k. grundskyddet.

Bakgrund

I december 1999 beslutade riksdagen att Sverige skulle ansluta sig till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (ramkonventionen) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (minoritetsspråkskonventionen). Riksdagen fattade samtidigt beslut om erkännande av fem nationella minoriteter och deras språk. För att uppfylla konventionernas krav infördes bestämmelser om enskildas rätt att använda de nationella minoritetsspråken samiska, finska och meänkieli hos domstolar och förvaltningsmyndigheter med verksamhet i de geografiska områden där språken använts av hävd och fortfarande användes i tillräcklig utsträckning, s.k. förvaltningsområden. Vidare infördes en rätt att i dessa områden få forskoleverksamhet och äldreomsorg helt eller delvis på de nämnda språken. Därutöver beslutades om vissa rikstäckande åtgärder inom bl.a. utbildning, kultur, massmedier, äldreomsorg och samarbete över nationsgränserna för att stödja de nationella minoriteterna och minoritetsspråken (prop. 1998/99:143, bet. 1999/2000:KU6, rskr. 1999/2000:69).

I 2009 års minoritetspolitiska proposition bedömde regeringen att det fanns ett behov av en samlad strategi för att möta de nationella minoriteternas behov och för att förbättra efterlevnaden av Sveriges folkrättsliga minoritetsåtaganden (prop. 2008/09:158 s. 28 f.). Strategin borde enligt regeringen omfatta åtgärder för att

- förtydliga den rättsliga regleringen av de nationella minoriteternas rättigheter genom en sammanhållen lag som gäller i hela landet och inte enbart i en viss region av landet
- motverka diskriminering och utsatthet
- säkerställa en bättre efterlevnad av ramkonventionen och minoritetsspråkskonventionen och uppföljning av vidtagna åtgärder
- stärka de nationella minoriteternas egenmakt och inflytande
- främja bevarandet av de nationella minoritetsspråken.

Gällande ordning

Den 1 januari 2010 ersatte en ny lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk tidigare lagar på området i enlighet med förslagen i 2009 års minoritetspolitiska proposition (prop. 2008/09:158, bet. 2008/09:KU23, rskr. 2008/09:272). I lagen föreskrivs vissa grundläggande rättigheter för samtliga fem nationella minoriteter i Sverige och vissa särskilda rättigheter för finsk-, samisk- och meänkielitalande.

Det s.k. grundskyddet innebär att förvaltningsmyndigheterna på lämpligt sätt ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter när det behövs (3 §), att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige, varvid barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt (4 §), och att förvaltningsmyndigheterna ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor (5 §).

Vidare har enskilda rätt att använda finska, meänkieli och samiska i kontakter med myndigheter vars geografiska verksamhetsområde helt eller delvis sammanfaller med minoritetsspråkets förvaltningsområde i ärenden där den enskilde är part eller ställföreträdande part och som har anknytning till förvaltningsområdet (8 §), liksom i mål eller ärenden hos domstolar vars domkrets helt eller delvis sammanfaller med förvaltningsområdena eller, i fråga om samiska, vissa angivna kommuner (13 §). Även utanför förvaltningsområdena har enskilda rätt att använda de tre språken om det finns kunnig personal, och myndigheterna ska enligt lagen verka för detta (9 och 11 §§). Enskilda har alltid rätt att använda finska och samiska vid sina skriftliga kontakter med Riksdagens ombudsmän, samt i enskilda ärenden med Justitiekanslern, Försäkringskassan, Skatteverket och Diskrimineringsombudsmannen (10 §). Kommunerna i förvaltningsområdena har också särskilda skyldigheter att erbjuda förskola och äldreomsorg helt eller delvis på minoritetsspråken om någon önskar detta. I fråga om äldreomsorg gäller detsamma utanför ett förvaltningsområde, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i språket (17 och 18 §§).

Den nya lagen innebar vidare en utvidgning av förvaltningsområdena (6 §), och en möjlighet till frivillig anslutning till förvaltningsområdena efter ansökan hos regeringen infördes (7 §). Genom lagen infördes också ett system för uppföljning, rådgivning och stöd för förvaltningsmyndigheternas tillämpning av lagen (20 och 21 §§).

I fråga om uppföljning och tillsyn diskuterades i förarbetena till lagen problemet med att bristande engagemang och ansvarstagande på lokal nivå försvårar genomförandet i praktiken. Det framhölls att tillämpningsproblematiken är direkt kopplad till den kommunala självstyrelsen, som innebär en decentraliserad besluts- och ansvarsordning i många av de frågor som berörs av minoritetspolitiken. Regeringen gjorde dock bedömningen att det inte var aktuellt att införa en s.k. operativ insyn på minoritetspolitikens område, bl.a. med hänvisning till att det inte förelåg något beredningsunderlag för att införa skarpa sanktionsmöjligheter kopplade till en sådan tillsyn. I stället föreslogs att ett uppföljningsansvar skulle införas i syfte att driva på genomförandet av rättigheterna och skyldigheterna enligt lagen på det kommunala planet och ge regeringen underlag rörande efterlevnaden. Samtidigt framhölls att det särskilda uppföljningsansvaret inte innebar någon inskränkning i det tillsynsansvar som vilar på andra myndigheter, t.ex. i fråga om förskoleverksamhet och

äldreomsorg. Regeringen ansåg vidare att frågan om en operativ tillsyn fick väckas på nytt om det skulle visa sig att uppföljningsansvaret inte var tillräckligt för att förbättra efterlevnaden av minoritetsrättigheter (prop. 2008/09:158 s. 42 f., s. 47 f. och s. 106 f.).

Samtidigt med beslutet om den nya minoritetslagen infördes också en bestämmelse i 5 kap. 6 § socialtjänstlagen (2001:453) om att kommunerna ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i samiska, finska eller meänkieli där detta behövs i omvårdnaden om äldre människor. I förarbetena framhölls att det redan av gällande socialtjänstlag kunde anses följa en skyldighet att se till att det finns tillgång till personal med exempelvis kunskaper i samiska, finska eller meänkieli, om detta behövs för att uppnå insatser av god kvalitet, och att den föreslagna bestämmelsen var ett tydliggörande av detta (prop. 2008/09:158 s. 101 f.). I specialmotiveringen anges att stadgandet inte är någon rättighetsbestämmelse och att den inte innebär en skyldighet att omedelbart skaffa språkkunnig personal, men att kunskaper i minoritetsspråk bör beaktas vid rekrytering (s. 137 f.).

I förordningen (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk finns bestämmelser som kompletterar lagen, bl.a. om statsbidrag till kommuner och landsting för merkostnader och åtgärder med anledning av lagen. Av 2 och 3 §§ förordningen framgår att Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget ansvarar för uppföljningen av tillämpningen av lagen.

Budgetpropositionen för 2015 m.m.

I budgetpropositionen för 2015 redovisas efterlevnaden av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk och hur väl Sveriges internationella åtaganden uppfylls (utg.omr. 1 s. 88 f.). Redovisningen grundas huvudsakligen på Länsstyrelsen i Stockholms och Sametingets uppföljningsrapport för 2013. Under 2013 har de uppföljningsansvariga myndigheterna inlett ett utvecklingsarbete för att med hjälp av indikatorer kunna mäta och följa upp resultat och effekter av minoritetspolitiken. Uppföljningen visar bl.a. att arbetet med att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter i förvaltningsområdena har utvecklats väsentligt sedan 2010, men att utvecklingen i någon mån har planat ut. När det gäller kommuner utanför förvaltningsområdena och myndigheterna finns det enligt rapporten mycket som tyder på att minoritetspolitiken inte har fått ett tillräckligt genomslag. De statliga myndigheter som berörs bedöms till stora delar sakna ett målinriktat och systematiskt arbetssätt för att säkerställa nationella minoriteters rättigheter inom sina respektive verksamhetsområden.

De uppföljningsansvariga myndigheterna anser att det behövs en tydligare lagstiftning i vissa avseenden, bl.a. i fråga om tillsynsåtgärder och rätten till förskoleverksamhet och äldreomsorg på de nationella minoritetsspråken. Samtliga kommuner och merparten av landstingen i förvaltningsområdena uppges på olika sätt ha informerat de nationella minoriteterna om deras lagstadgade rättigheter. En effekt av informationsinsatserna är en ökad efter-

frågan på kulturella aktiviteter, som också lett till ett ökat utbud. Informationsinsatser har också ökat efterfrågan på modersmålsundervisning i skolan, modersmålsstöd i förskolan och äldreomsorg på minoritetsspråk. Inom dessa områden har dock efterfrågan i mindre utsträckning lett till en förstärkning av utbudet. När det gäller information och kunskapshöjande åtgärder framhålls även att Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget bl.a. har anordnat konferenser och utbildningsdagar för kommuner och landsting.

I budgetpropositionen uppmärksammas även Europarådets granskning av Sveriges åtaganden. Det framgår att Arbetsmarknadsdepartementet tillsammans med Europarådet höll ett uppföljningsmöte i mars 2013 med inbjudna myndigheter, minoritetsorganisationer och andra berörda för att diskutera slutsatserna i den senaste granskningen av hur Sverige uppfyller sina åtaganden enligt ramkonventionen. Regeringen konstaterar att Europarådet anser att skyddet för nationella minoriteter i Sverige har ökat väsentligt under senare år, men att det återstår mycket arbete i fråga om bl.a. utbildning i minoritetsspråk, åtgärder mot diskriminering och samordning mellan myndigheter. I den rådgivande kommitténs rapport framhålls särskilt behoven av insatser för ett effektivt genomförande av minoritetslagen på lokal nivå och för att hantera bristen på lärare i minoritetsspråk.

Regeringen anger vidare i budgetpropositionen för 2015 att Sverige lämnade sin femte periodiska rapport om efterlevnaden av minoritetsspråkskonventionen i oktober 2013, och att en rapport inväntades från Europarådets expertkommitté under 2014 (utg.omr. 1 s. 90). I kommitténs rapport konstateras att det har gjorts betydande framsteg i arbetet med att främja och skydda de nationella minoritetsspråken i Sverige sedan den föregående granskningen, bl.a. genom det grundskydd som införts i minoritetslagen. Samtidigt konstateras att efterlevnaden varierar mellan olika kommuner, och expertkommittén ser bl.a. ett behov av att förtydliga kommunernas skyldigheter i fråga om förskoleverksamhet och modersmålsundervisning. Kommittén framhåller också att det finns allvarliga och omfattande brister inom utbildningsområdet, t.ex. när det gäller utbildade lärare och lärverktyg i de nationella minoritetsspråken.

I fråga om inflytande och delaktighet framhålls i budgetpropositionen att en övervägande majoritet av kommunerna inom förvaltningsområdena har formaliserade samråd med organisationer som företräder de nationella minoriteterna. Sex av tio kommuner och landsting uppger att dialogen med minoriteterna har varit avgörande för deras beslut om verksamheter som rör nationella minoriteter (utg.omr. 1 s. 91). När det gäller insatser för språk och kultur anges att Stockholms universitet, Umeå universitet och Södertörns högskola har fått i uppdrag att bygga upp och utveckla ämneslärarutbildning i de nationella minoritetsspråken, och att Skolverket har fått i uppdrag att förstärka tillgången på modersmålslärare i nationella minoritetsspråk. Skolverket har även fått i uppdrag att utarbeta förslag till kursplaner på de nationella minoritetsspråken och att stödja utveckling och produktion av läromedel respektive lärverktyg på de nationella minoritetsspråken. Uppdragen ska redovisas under 2015. Vidare anges att Institutet för språk och folkminnen och Statens kulturråd har

fördelat sammanlagt närmare 16 miljoner kronor till projekt för att revitalisera minoritetsspråken och till insatser för att stärka de nationella minoriteternas egna kulturella strukturer. Insatser har riktats främst till barn och unga (s. 92).

I regeringens analys och slutsatser mot bakgrund av resultatredovisningen konstateras bl.a. att lagstiftningen har lett till att myndigheter, kommuner och landsting på ett mer aktivt sätt arbetar med frågor som rör de nationella minoriteternas rättigheter, men att det tycks finnas oklarheter i lagstiftningen och brister i genomförandet som behöver uppmärksammas (s. 92 f.). Regeringen noterar också att flera rapporter inom utbildningsområdet visar att det finns behov av ytterligare åtgärder för att särskilt tillgodose rättigheter för barn och unga som tillhör de nationella minoriteterna. I fråga om politikens inriktning anges att behovet av kunskap om lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk är fortsatt stort inom olika delar av samhället, både inom den statliga förvaltningen och bland kommuner och landsting (s. 93). Enligt regeringen behövs det därför fortsatta insatser för att informera och sprida kunskap om lagen och dess tillämpning. Regeringen konstaterar samtidigt att vissa frågor har väckts om lagens tillämpning, bl.a. om rätten till förskola och äldreomsorg på minoritetsspråk inom respektive språks förvaltningsområde, och att den ser ett behov av att klargöra hur omfattande dessa problem kan vara. Vidare uppges att arbetet med att revitalisera minoritetsspråken kommer att fortsätta och att en dialog ska inledas med de nationella minoritetsorganisationerna i syfte att få bättre effekt av bidragen till revitaliseringsinsatser.

Uppföljning av minoritetspolitiken 2014

Den 13 mars 2015 lämnade Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget sin uppföljningsrapport om minoritetspolitikens utveckling 2014 till regeringen. Resultatet bekräftar i huvudsak bilden från föregående år. Arbetet för att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter har utvecklats positivt inom förvaltningsområdena sedan 2010 men tycks ha avstannat under senare år. Utanför förvaltningsområdena visar uppföljningen att det är tydligt att den förda minoritetspolitiken inte har fått ett tillräckligt genomslag. Stora variationer förekommer mellan kommuner och landsting såväl inom som utanför förvaltningsområdena när det gäller utvecklingen av systematiska arbetssätt för att säkerställa minoritetsrättigheterna. En positiv förändring sedan föregående år är dock att något fler myndigheter redovisar att de utvecklat former för nationella minoriteters delaktighet och inflytande, och det förefaller enligt rapporten som om kunskapen om minoritetspolitiken och nationella minoriteters rättigheter ökat något inom myndigheterna under året. Liksom föregående år lämnar de uppföljningsansvariga myndigheterna förslag om bl.a. tydligare lagstiftning, t.ex. i fråga om tillsynen på området och rätten till förskola och äldreomsorg på minoritetsspråk.

Nya regler om modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk

I fråga om rätten till modersmålsundervisning föreslog regeringen i propositionen Vissa skollagsfrågor (prop. 2013/14:148) att kraven i skollagen (2010:800) att vårdnadshavaren ska ha språket som modersmål och att eleven ska ha grundläggande kunskaper i språket skulle tas bort för de obligatoriska skolformerna när det gäller elever som tillhör en nationell minoritet. Regeringen föreslog att kravet på att en vårdnadshavare har minoritetsspråket som modersmål skulle slopas även för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, medan kravet på att eleven ska ha goda kunskaper i språket för att ha rätt till modersmålsundervisning i dessa skolformer skulle kvarstå. Lagändringarna föreslogs träda i kraft den 1 juli 2015. Riksdagen biföll propositionen den 4 juni 2014 (bet. 2013/14:UbU21, rskr. 2013/14:292).

I december 2014 lämnade regeringen propositionen Möjligheter till fjärrundervisning (prop. 2014/15:44) med förslag till bestämmelser om fjärrundervisning i skollagen (2010:800). Ändringarna föreslogs träda i kraft den 1 juli 2015. Syftet är bl.a. att förbättra möjligheten till en god utbildning även när det saknas en behörig lärare i ämnet eller kursen på elevens skola. Regeringen anger i propositionen att den bedömer att det för närvarande är lämpligt att införa en möjlighet att erbjuda fjärrundervisning i vissa ämnen, bl.a. modersmål inklusive minoritetsspråk (s. 17). Vid riksdagsbehandlingen tillstyrkte utbildningsutskottet propositionen. Utskottet föreslog vidare tillkännagivanden om att regeringen i sin utvärdering av fjärrundervisning dels särskilt bör granska hur lagändringen påverkar huvudmännens incitament att anställa behöriga lärare, dels särskilt bör följa försöksverksamheten med fjärrundervisning och återkomma med en rapport senast 2017, och att regeringen bör tillsätta två utredningar bl.a. om utökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet. Kammaren beslutade den 19 mars 2015 i enlighet med utskottets förslag (bet. 2014/15:UbU3, rskr. 2014/15:141).

Stärkt arbete med mänskliga rättigheter på kommunal nivå

I juni 2014 undertecknade Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och regeringen en överenskommelse om att stärka arbetet med mänskliga rättigheter på kommunal nivå (dnr A2014/2289/DISK). Som en del av överenskommelsen har en kartläggning genomförts som ger en nulägesbild och identifierar behovet av stöd och insatser för att kunna omsätta mänskliga rättigheter i praktiken. Kartläggningen presenterades i en rapport i februari 2015. I rapporten konstateras bl.a. att rättighetsarbetet ofta saknar en tydlig struktur, att det råder en stor variation i definitioner av mänskliga rättigheter som tycks bygga på såväl politiska val som på kunskapsbrist och att invånare i olika kommuner, landsting eller regioner därmed får olika budskap om de mänskliga rättigheterna, och att arbetet inte alltid bedrivs utifrån ett rättighetsperspektiv. SKL ska

senast den 15 april 2015 redovisa en handlingsplan för hur arbetet ska bedrivas t.o.m. juni 2017, och en slutrapport ska lämnas senast den 1 september 2017.

Tidigare behandling

Frågan om tillsyn på det minoritetspoliska området aktualiserades i samband med utskottets behandling av motionsyrkanden om äldreomsorg på de nationella minoritetsspråken våren 2010 (bet. 2009/10:KU30 s. 17 f.). Utskottet anförde då att det delade överväganden och bedömningar som regeringen lämnade i 2009 års minoritetspolitiska proposition, bl.a. i fråga om att införa ett uppföljningsansvar. Utskottet angav liksom regeringen att frågan om att införa en operativ tillsyn fick väckas på nytt om uppföljningsansvaret skulle visa sig vara otillräckligt för att förbättra efterlevnaden av minoritetsrättigheterna. Motionsyrkandena avstyrktes därmed.

Våren 2014 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om villkoren för den svenska minoritetspolitiken (bet. 2013/14:KU24 s. 20 f.). Utskottet bedömde att den gällande minoritetslagen gör det möjligt för nationella minoriteter att få inflytande i frågor som rör dem, och pekade på att uppföljningen av lagens tillämpning visat att de nationella minoriteternas möjlighet till inflytande har ökat. Utskottet menade att det är betydelsefullt att de åtgärder som har vidtagits inom ramen för minoritetspolitiken följs upp och utvärderas. I det nämnda betänkandet behandlade utskottet även en motion med en begäran om att följa upp utvecklingen av möjligheterna för barn som tillhör en nationell minoritet att tillägna sig sitt minoritetsspråk och att se över regelverket (s. 24 f.). Utskottet hänvisade till att regeringen i sin proposition om vissa skollagsfrågor lämnat förslag om att stärka rätten till modersmålsundervisning och såg mot den bakgrunden inga skäl att tillstyrka motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar uppfattningen att frågorna om bristande efterlevnad av minoriteters rättigheter är angelägna och vill understryka vikten av att de grundläggande rättigheterna får genomslag i hela landet. Utskottet noterar den kritik som Europarådet har framfört mot Sverige när det gäller de minoritetspolitiska åtagandena, och förutsätter att regeringen beaktar de slutsatser och rekommendationer som har lämnats inom ramen för den internationella granskningen. Utskottet kan konstatera att regeringen har uppmärksammat att det tycks finnas oklarheter i lagstiftningen och brister i genomförandet på det minoritetspolitiska området och att regeringen har uttryckt en tydlig ambition att klargöra omfattningen av dessa problem. Utskottet kan vidare konstatera att det har tagits initiativ för att under de närmaste åren stärka arbetet med mänskliga rättigheter på kommunal nivå. Mot bakgrund av det arbete som inletts och de åtgärder som aviserats ser utskottet inte något skäl att nu ställa sig bakom ett tillkännagivande med anledning av de berörda yrkandena. Därmed avstyrks

motion 2014/15:539 (C) yrkande 1, motion 2014/15:1895 (M) och motion 2014/15:2530 (MP).

Förvaltningsområdenas utbredning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om förvaltningsområdenas utbredning.

Motionen

I motion 2014/15:23 yrkande 3 begär Nina Lundström (FP) att arbetet med att öka förvaltningsområdenas utbredning bör fortsätta och att nödvändiga medel bör säkras för detta.

Inrättandet av förvaltningsområden

Förvaltningsområden för samiska respektive finska och meänkieli inrättades 2000 i enlighet med regeringens förslag i propositionen Nationella minoriteter i Sverige (prop. 1998/99:143) och omfattade då sju kommuner i Norrbotten. I syfte att uppfylla bestämmelserna i den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (minoritetsspråkskonventionen) gavs enskilda rätt att använda samiska, finska och meänkieli hos domstolar och förvaltningsmyndigheter med verksamhet i de geografiska områden där språken använts av hävd och fortfarande användes i tillräcklig utsträckning. Förslagen innebar också en rätt att i dessa områden få förskoleverksamhet och äldreomsorg helt eller delvis på dessa språk. Den geografiska begränsningen byggde på att man ansett att det kunde möta alltför stora hinder, både praktiskt och kostnadsmässigt, att tillämpa konventionens olika bestämmelser i områden där mycket få personer använder ett landsdels- eller minoritetsspråk. I propositionen framhölls också att en regional tillämpning av reglerna innebar en markering av språkens särskilda betydelse och historia i dessa områden, vilket ansågs kunna leda till att den kultur och historia som hänger samman med språken i dessa områden lyfts fram och får ökat stöd (s. 41 f.).

Gällande ordning

Den 1 januari 2010 ersatte en ny lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk tidigare lagar på området (prop. 2008/09:158, bet. 2008/09:KU23, rskr. 2008/09:272). I 6 § lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk anges vilka kommuner som ingår i förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska. Den nya lagen innebar att förvaltningsområdena för finska och samiska utvidgades med 18 respektive 13 kommuner. Som skäl för den föreslagna utvidgningen hänvisade regeringen till att Europarådet hade

pekat bl.a. på att fler enskilda behövde få tillgång till ett förstärkt minoritetsskydd för att regleringen skulle leva upp till Sveriges åtaganden enligt de konventioner som rör skyddet av nationella minoriteter (prop. 2008/09:158 s. 73 f.).

I lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk infördes också en möjlighet till frivillig anslutning till förvaltningsområdena. I 7 § anges att andra kommuner än de som anges i 6 § efter anmälan kan få ingå i förvaltningsområdet för finska, meänkieli eller samiska. Beslut att en kommun ska få ingå i ett förvaltningsområde fattas av regeringen. I propositionen anfördes att kommunalt engagemang och ansvarstagande för Sveriges minoritetsåtaganden är av avgörande betydelse för att det minoritetspolitiska arbetet i förvaltningsområdena ska vara framgångsrikt. Vidare framhölls att ett sådant kommunalt engagemang också kan väckas genom de nationella minoriteternas eget arbete lokalt och genom att en dialog kommer igång mellan kommunala företrädare och de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158 s. 83).

I fråga om frivillig anslutning till ett förvaltningsområde gäller enligt 4 § förordningen (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk att vid prövningen av om en kommun efter anmälan ska få ingå i ett förvaltningsområde ska hänsyn tas till om det finns ett uttalat intresse från berörda minoriteter för att kommunen ska ingå i förvaltningsområdet. Det är kommunen som ska visa att ett sådant intresse finns hos den berörda minoriteten i kommunen. Av 5–8 §§ förordningen framgår bl.a. att statsbidrag lämnas, i mån av tillgång på medel, till kommuner och landsting som är anslutna till förvaltningsområden för de merkostnader som uppkommer med anledning av de rättigheter som enskilda har enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Förvaltningsområdenas utbredning 2010–2015

År 2010 ingick totalt 39 kommuner i ett eller flera av de förvaltningsområden som då inrättades genom den nya lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Sedan dess har ytterligare kommuner årligen anslutit sig frivilligt. Senast i december 2014 beslutade regeringen att bevilja ansökningar från sju kommuner om att få ingå i det finska förvaltningsområdet och från den 1 februari 2015 ingår därmed sammanlagt 75 kommuner i förvaltningsområdena. För att skapa förutsättningar för utvidgningen av det finska förvaltningsområdet föreslogs i budgetpropositionen för 2015 en årlig förstärkning av anslaget 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter med 6 miljoner kronor fr.o.m. 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 1 s. 94). Vid riksdagsbehandlingen bifölls propositionens förslag i denna del (bet. 2014/15:KU1, rskr. 2014/15:50).

Länsstyrelsen i Stockholms län konstaterar i sin uppföljningsrapport om minoritetspolitikens utveckling 2014 att antalet kommuner som ansöker om att få ingå i förvaltningsområdena har fortsatt att öka sedan möjligheten infördes och att intresset på lokal nivå för framtida anslutningar inte heller visar några tecken på att avta (s. 16).

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat frågan om en utvidgning av förvaltningsområdena, senast våren 2012 med anledning av en motion om en utökning av det finska förvaltningsområdet (bet. 2011/12:KU17 s. 39 f.). Utskottet har då avstyrkt motionerna med hänvisning till att det delar de överväganden och bedömningar som regeringen gjorde i den minoritetspolitiska propositionen när det gäller motiven till en utvidgning av förvaltningsområdena. Utskottet har också särskilt pekat på att minoritetsspråkslagen gör det möjligt för ytterligare kommuner eller landsting att efter regeringsbeslut frivilligt ansluta sig till ett förvaltningsområde. Vid den senaste behandlingen berörde utskottet samtidigt två aspekter inför framtida uppföljningar av minoritetsspråkslagens tillämpning: dels att lagstiftningen inte tar hänsyn till andelen minoritetsspråkkunniga medborgare i en enskild kommun utan låter majoriteten avgöra frågan om initiativ till en anslutning, dels att ersättningen till varje enskild kommun för deras merkostnader föranledda av minoritetsspråkslagen varierar beroende på antalet kommuner som är anslutna till förvaltningsområdena (a.a. s. 43).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det antal kommuner som frivilligt ansöker om att få ingå i förvaltningsområdena har ökat stadigt sedan 2010 och att intresset inte visar några tecken på att avta. Genom budgetpropositionen för 2015 beslutades också om en årlig anslagsförstärkning för att skapa förutsättningar för den senaste utvidgningen av förvaltningsområdena. Med hänvisning till tidigare ställningstaganden och till vad som nu anförts avstyrker utskottet motion 2014/15:23 (FP) yrkande 3.

Finlandssvenskarnas ställning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en utredning av finlandssvenskarnas ställning, bl.a. med hänvisning till tidigare ställningstaganden i frågan.

Motionen

I motion 2014/15:539 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2 begärs att regeringen snarast utreder frågan om finlandssvenskarnas ställning med målet att alla sve-
rigefinländare oavsett språk ska ha samma rätt till sin identitet och att kravet på finska som modersmål för att räknas in i den nationella minoriteten sverigefinnar tas bort. Motionären hänvisar till att finlandssvenskarna i Sverige har diskvalificerats som nationell minoritet trots att de uppfyller kriterierna enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter.

Bakgrund: tidigare utredningar m.m.

I december 1999 erkände Sveriges riksdag samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar som nationella minoriteter (prop. 1998/99:143, bet. 1999/2000:KU6, rskr. 1999/2000:69). Minoritetsspråkskommittén hade i sitt betänkande (SOU 1997:193) konstaterat att Europarådets ramkonvention för skydd av nationella minoriteter saknade en definition av begreppet nationell minoritet och att det överlämnades åt avtalslutande stater att i varje enskilt fall bedöma för vem eller vilka de enskilda artiklarna skulle vara tillämpliga. Enligt kommitténs förslag borde en nationell minoritet uppfylla följande kriterier:

- grupp med uttalad samhörighet som till antalet i förhållande till resten av befolkningen har en icke dominerande ställning
- religiös, språklig, traditionell och/eller kulturell särart
- historiska eller långvariga band med Sverige
- självidentifikation.

I fråga om sverigefinnarna angavs att de uppfyller samtliga föreslagna kriterier för att vara en nationell minoritet, och att det som främst skiljer dem från majoritetsbefolkningen är språket (s. 35 och s. 47 f.).

Utredningen om finska och sydsamiska språken anmärkte i sitt delbetänkande (SOU 2005:40) att Minoritetsspråkskommittén inte hade definierat vilka som skulle anses ingå i gruppen sverigefinnar (s. 40). I delbetänkandet gavs vissa definitioner. Med sverigefinne avsågs i det nämnda delbetänkandet i Sverige varaktigt boende personer som talar finska och ättlingar till dessa. Det kunde således vara finskspråkiga personer som invandrat till Sverige från Finland och deras ättlingar. Ättlingarna behöver inte behärska finska språket för att kunna definiera sig som sverigefinnar. Med finlandssvenskar avsågs personer boende i Finland som har svenska som modersmål, samt även personer med svenska som modersmål som flyttat till Sverige från Finland och deras ättlingar. Med termen sverigefinländare avsågs både finskspråkiga och svenskspråkiga personer som flyttat till Sverige från Finland och deras ättlingar, dvs. både sverigefinnar och finlandssvenskar boende i Sverige.

I utredningens slutbetänkande (SOU 2006:19) uppmärksammades att frågan om finlandssvenskarnas status i förhållande till ramkonventionen tagits upp från sverigefinskt håll, och att Finlandssvenskarnas Riksförbund i Sverige (Fris) hade uppvaktat utredningen i frågan. Med hänvisning till att det i ramkonventionen inte ställs några krav på att en minoritet bör ha ett annat modersmål än majoritetsbefolkningen menade Fris att beslutet om de nationella minoriteterna i Sverige borde ändras så att sverigefinländare erkänns som en nationell minoritetsgrupp. I betänkandet uppgavs att företrädare för sverigefinnar hade ställt sig positiva till den lösningen och utredaren menade att frågan om finlandssvenskarnas status borde utredas (a.a. s. 409 f.)

Konstitutionsutskottet har i några sammanhang uppmärksammats på att den nära koppling som görs mellan ramkonventionen och minoritetsspråkskon-

ventionen i svensk minoritetspolitik – dvs. sammankopplingen mellan erkännandet av nationella minoriteter och erkännandet av nationella minoritetsspråk – kan ifrågasättas. Exempelvis anför Fris i en skrivelse till utskottet att finlandssvenskarna har missgynnats av detta, då de trots sin samspråkighet med majoritetsbefolkningen borde kunna beviljas status som nationell minoritet enligt ramkonventionens kriterier.

Tidigare ställningstaganden i frågan

I förarbetena till de dåvarande minoritetsspråkslagarna angavs att med termen sverigefinnar avsågs personer som har finska som modersmål (prop. 1998/99:143 s. 24 och s. 33). Den finländska grupp som har svenska som modersmål ansågs inte ingå i gruppen. Den dåvarande regeringen hänvisade till att denna tolkning överensstämde med ändamålet med minoritetsspråkskonventionen. Regeringen ansåg att den svensktalande gruppen inte heller omfattades av åtagandena enligt ramkonventionen. Vid riksdagsbehandlingen av propositionen berördes frågan om huruvida även finlandssvenskarna i Sverige skulle anses ingå i den sverigefinska minoriteten och om den erkända minoritetsgruppen som helhet borde benämnas sverigefinländare i stället för sverigefinnar. Ett följdmotionsyrkande med denna innebörd avlogs. Konstitutionsutskottet delade regeringens bedömning och uttalade att detta dock inte uteslöt att åtgärder som avser sverigefinnar även kan komma de finlandssvenska till del (bet. 1999/2000:KU6 s. 22).

I förarbetena till lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk behandlades bl.a. frågan om att utöka antalet erkända nationella minoriteter mot bakgrund av att Utredningen om finska och sydsamiska språken gjort bedömningen att finlandssvenskarnas status i förhållande till ramkonventionen borde klargöras (prop. 2008/09:158 s. 60 f.). Regeringen fann dock inte något skäl att i det dåvarande skedet utöka antalet erkända nationella minoriteter. I skälen för regeringens bedömning anfördes inledningsvis att stater i samband med ratificeringen av Europarådets ramkonvention och minoritetsspråkskonventionen väljer de grupper och de språk som de vill erkänna som nationella minoriteter och nationella minoritetsspråk. I fråga om finlandssvenskarnas ställning hänvisade regeringen till de bedömningar och ställningstaganden som gjordes i samband med 1999 års minoritetspolitiska proposition. I propositionen anfördes vidare att finlandssvenskarnas status inte skulle förändras nämnvärt även om de gavs skydd enligt ramkonventionen, eftersom den materiella minoritetsrätten i första hand bygger på åtagandena i minoritetsspråkskonventionen. Regeringen framhöll också att den inte såg några hinder mot att en enskild finlandssvensk som identifierar sig med den sverigefinska gruppen deltar i och tar del av det stöd som ges sverigefinnar, eller att en enskild som upplever sig diskriminerad på grund av sin etnicitet anmäler detta.

Tidigare behandling

Ett motsvarande yrkande avstyrktes av utskottet våren 2014 (bet. 2013/14:KU24 s. 20 f.). Utskottet konstaterade då att det vid den senaste översynen av minoritetslagen saknades skäl att utöka antalet eller definitionen av de nationella minoriteter som erkändes vid ratificeringen av ramkonventionen och minoritetsspråkskonventionen. Även om vissa skäl enligt utskottet kunde anföras som grund för att finlandssvenskarna ska betraktas som en nationell minoritet, var det då inte berett att frångå sitt tidigare ställningstagande i frågan eller att utvidga vare sig de erkända nationella minoriteternas antal eller definition.

Utskottets ställningstagande

Grunden för minoritetspolitiken och definitionen av erkända minoritetsspråk och nationella minoriteter framgår av regeringsformen, minoritetsspråkskonventionen, ramkonventionen och minoritetslagen. Vid den senaste översynen av minoritetslagen saknades skäl att utöka antalet eller definitionen av de nationella minoriteter som erkändes vid ratificeringen av de nämnda folkrättsliga konventionerna. Utskottet anser att vissa skäl kan anföras som grund för att finlandssvenskarna ska betraktas som en nationell minoritet, men är inte nu berett att frångå sitt tidigare ställningstagande i frågan eller att utvidga de erkända nationella minoriteternas antal eller definition. Enligt utskottets mening bör dock frågan om finlandssvenskarnas ställning utredas vid en framtida översyn av minoritetspolitiken. Utskottet avstyrker därmed motion 2014/15:539 (C) yrkande 2.

Det finska minoritetsspråkets ställning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ett språkpolitiskt handlingsprogram för det finska minoritetsspråket med hänvisning till vidtagna och pågående åtgärder för att främja finskan och till nya regler om modersmålsundervisning och fjärrundervisning.

Motionen

I motion 2014/15:2284 av Pyy Niemi och Raimo Pärssinen (båda S) föreslås att en utredning tillsätts för att ta fram ett nationellt språkpolitiskt handlingsprogram för att stärka det finska minoritetsspråkets ställning. Enligt motionen är det rimligt att hela Sverige på sikt omfattas av samma rättigheter som dagens förvaltningsområden. Motionärerna anser bl.a. att rätten till finskspråkig förskola måste garanteras i praktiken, att modersmålsundervisningen måste stärkas och att användningen av finskan måste främjas särskilt bland yngre personer och inom olika personalkategorier. I motionen hänvisas bl.a. till att

Europarådet framfört kritik i fråga om bristen på lärare, läromedel och lärarutbildningar för de nationella minoritetsspråken i Sverige.

Gällande ordning

I lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk föreskrivs vissa grundläggande rättigheter för samtliga fem nationella minoriteter i Sverige och vissa särskilda rättigheter för finsk-, samisk- och meänkielitalande. De särskilda rättigheterna innebär bl.a. att enskilda har rätt att använda minoritetsspråket i kontakter med myndigheter (8 §) och domstolar (13 §) med verksamhet i förvaltningsområdena. Rätten att använda minoritetsspråket vid myndighetskontakter gäller även utanför förvaltningsområdena om det finns kunnig personal (9 §), och myndigheterna ska enligt lagen verka för detta (11 §). Kommunerna i förvaltningsområdena har också särskilda skyldigheter att erbjuda förskola och äldreomsorg på minoritetsspråken (17 §). I fråga om äldreomsorg gäller detsamma utanför ett förvaltningsområde, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i språket (18 §§). I förarbetena till lagen uttalas att kunskaper i minoritetsspråk bör beaktas vid rekrytering (prop. 2008/09:158 s. 137 f.). Enligt lagen ingår 23 kommuner i det finska förvaltningsområdet (6 §). Lagen ger vidare möjlighet till frivillig anslutning till förvaltningsområdena efter beslut av regeringen (7 §). Senast i december 2014 beslutade regeringen att bevilja ansökningar från sju kommuner om att få ingå i det finska förvaltningsområdet (SFS 2014:1543), som från den 1 februari 2015 därmed omfattar sammanlagt 59 kommuner.

Europarådets uppföljning

Europarådets expertkommitté för den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk lämnade 2014 sin femte periodiska rapport om Sverige. I rapporten framhålls att när det gäller det finska minoritetsspråket finns det ett behov av att förtydliga kommunernas skyldigheter i fråga om förskoleverksamhet och modersmålsundervisning. Brister konstaterades också inom utbildningsområdet vad gäller tillgång till tvåspråkig undervisning, utbildade lärare och lärverktyg. Kommittén anser att genomförandet av lagstiftningen skiftar mellan olika kommuner och att kommunernas skyldigheter enligt minoritetslagen och skollagen bör förtydligas. För många familjer som behöver stöd för att deras barn ska kunna lära sig ett minoritetsspråk uppges situationen vara en utmaning i synnerhet utanför de språkliga förvaltningsområdena.

Utifrån expertkommitténs rapport rekommenderade Europarådets ministerkommitté i januari 2015 Sverige

- att stärka undervisningen i samtliga minoritetsspråk genom en heltäckande och strukturerad ansats baserad på talarnas behov och de aktuella språkens ställning

- att säkerställa att modersmålsundervisningen uppfyller de krav som ställs i minoritetsspråkskonventionen och att eleverna erbjuds sådan språkundervisning att de får möjlighet att uppnå en god nivå i det aktuella språket
- att öka mängden tvåspråkig undervisning i finska och samiska och skapa sådan undervisning i meänkieli
- att utveckla ett seriöst och välfinansierat system för lärarutbildning i samtliga minoritetsspråk
- att utveckla läromedel för undervisning i samtliga minoritetsspråk.

Budgetpropositionen för 2015 m.m.

En del av det minoritetspolitiska mål som riksdagen fastställde 2008 är att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:KU1, rskr. 2008/09:83). I resultatredovisningen i budgetpropositionen för 2015 (utg.omr. 1 s. 88 f.) konstateras i fråga om efterlevnaden av de nationella minoriteternas lagstadgade rättigheter att den nationella uppföljningen visar att insatserna i viss utsträckning har avstannat i kommunerna i förvaltningsområdena, och att det finns brister även i landstingens och berörda myndigheters arbete.

Inom området språk och kulturell identitet framhålls att Stockholms universitet, Umeå universitet och Södertörns högskola har fått i uppdrag att bygga upp och utveckla ämneslärarutbildning i de nationella minoritetsspråken. Vidare har Skolverket fått i uppdrag att förstärka tillgången på modersmålslärare i nationella minoritetsspråk, utarbeta förslag till kursplaner på de nationella minoritetsspråken och stödja utveckling och produktion av läromedel och lärvverktyg på de nationella minoritetsspråken. Uppdragen ska redovisas under 2015. Av redovisningen framgår även att Institutet för språk och folkminnen (ISOF) under 2013 fördelade 3,5 miljoner kronor till 35 olika projekt för att revitalisera minoritetsspråken, dvs. projekt som syftar till att ge enskilda personer bättre förutsättningar att tillägna sig och använda sitt nationella minoritetsspråk, och att bl.a. språkprojekt som riktats till barn och ungdomar prioriterats särskilt (a.a. s. 92). Av ISOF:s redovisning framgår att drygt 30 procent av medlen fördelades till finska projekt. För att främja de nationella minoriteternas språk och kultur fördelar också Statens kulturråd medel inom utgiftsområde 17, bl.a. till Sverigefinska biblioteket i Stockholm och i form av projektbidrag där barn- och ungdomsverksamhet och insatser som stärker minoriteternas egna kulturella strukturer har prioriterats. Under 2013 fördelades 12,3 miljoner kronor (a.a. utg.omr. 17 s. 60 f.). Vidare har regeringen genom Utbildningsdepartementet beviljat projektet Finska nu, som arbetar för att öka intresset för det finska språket och finsk kultur i Sverige och kunskapen kring barns flerspråkighet, 1 miljon kronor i bidrag årligen under perioden 2012–juni 2015.

Regeringen konstaterar utifrån resultatredovisningen (utg.omr. 1 s. 92 f.) att kommunerna inom förvaltningsområdena till stora delar uppfyller sina åta-

ganden och att det finns ett större medvetande och en ökad efterfrågan på kommunal nivå när det gäller användning av de nationella minoritetsspråken. Samtidigt noteras att flera rapporter inom utbildningsområdet visar att det finns behov av ytterligare åtgärder för att särskilt tillgodose rättigheter för barn och unga som tillhör de nationella minoriteterna. Regeringen framhåller vidare att den ser ett behov av att klargöra omfattningen av problem med tillämpningen av minoritetsspråklagen, bl.a. i fråga om rätten till förskola och äldreomsorg på minoritetsspråk inom förvaltningsområdena. Regeringen uppger att den kommer att fortsätta att stödja och stimulera arbetet med att revitalisera minoritetsspråken, och att en dialog kommer att inledas med de nationella minoritetsorganisationerna om bidragen för att ytterligare stärka effekten av medlen. Vidare anger regeringen att den finner det positivt att det finska förvaltningsområdet utvidgas med nya kommuner och föreslår en årlig anslagsförstärkning för att skapa förutsättningar för detta. Förslaget bifölls vid riksdagsbehandlingen (bet. 2014/15:KU1, rskr. 2014/15:50).

Nya regler om modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk

Den 4 juni 2014 biföll riksdagen regeringens proposition Vissa skollagsfrågor med förslag om stärkt rätt till modersmålsundervisning för elever som tillhör en nationell minoritet (prop. 2013/14:148, bet. 2013/14:UbU21, rskr. 2013/14:292). Lagändringarna, som träder i kraft den 1 juli 2015, innebär bl.a. att kravet på grundläggande kunskaper för att få modersmålsundervisning slopas för de obligatoriska skolformerna när det gäller elever som tillhör en nationell minoritet.

I december 2014 lämnade regeringen propositionen Möjligheter till fjärrundervisning (prop. 2014/15:44) med förslag till bestämmelser för fjärrundervisning i skollagen (2010:800). Ändringarna föreslogs träda i kraft den 1 juli 2015. Syftet är bl.a. att förbättra möjligheten till en god utbildning även när det saknas en behörig lärare i ämnet eller kursen på elevens skola. Regeringen anger i propositionen att den bedömer att det för närvarande är lämpligt att införa en möjlighet att erbjuda fjärrundervisning i vissa ämnen, bl.a. modersmål inklusive minoritetsspråk (s. 17). Vid riksdagsbehandlingen tillstyrkte utbildningsutskottet regeringens förslag. Utskottet föreslog vidare tillkännagivanden om att regeringen i sin utvärdering av fjärrundervisning dels särskilt bör granska hur lagändringen påverkar huvudmännens incitament att anställa behöriga lärare, dels särskilt bör följa försöksverksamheten med fjärrundervisning och återkomma med en rapport senast 2017 och att regeringen bör tillsätta två utredningar bl.a. om ökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet. Kammaren beslutade den 19 mars 2015 i enlighet med utskottets förslag (bet. 2014/15:UbU3, rskr. 2014/15:141).

Tidigare behandling

Utskottet behandlade motsvarande motionsyrkanden våren 2014 (bet. 2013/14:KU24 s. 22 f.). Utskottet avstyrkte motionärernas förslag med hänvisning till åtgärder i form av revitaliseringsinsatser och uppdrag till myndigheter som främjat användningen av finskan, och till den då förestående riksdagsbehandlingen av förslaget om stärkt rätt till modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen har uppmärksammat att det finns vissa brister och problem när det gäller minoritetsrättigheter inom utbildningsområdet och tillämpningen av minoritetsspråklagen, och att den ser ett behov av att klargöra omfattningen av dessa problem, bl.a. i fråga om rätten till förskola och äldreomsorg på minoritetsspråk inom förvaltningsområdena. Utskottet noterar vidare den kritik som framförts mot Sverige inom ramen för Europarådets granskning av efterlevnaden av minoritetsspråkskonventionen, och förutsätter att regeringen beaktar Europarådets slutsatser och rekommendationer i sitt fortsatta arbete. Utskottet vill i sammanhanget understryka vikten av att de grundläggande rättigheterna enligt minoritetslagen får genomslag i hela landet. Utskottet noterar att det pågår uppdrag vid flera myndigheter som syftar till att främja utvecklingen och användningen av de nationella minoritetsspråken, och att flera projekt som syftar till att stärka det finska minoritetsspråket bedrivs med stöd av statliga medel. Utskottet noterar vidare att lagstiftning träder i kraft under 2015 som innebär dels att rätten till modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken utökas i de obligatoriska skolformerna, dels nya möjligheter till fjärrundervisning i nationella minoritetsspråk. Detta kommer att ge barnen bland de nationella minoriteterna stärkta möjligheter att tillägna sig, använda och utveckla sina språk. Utskottet ser mot bakgrund av det anförda inga skäl att nu tillstyrka motionärernas förslag. Motion 2014/15:2284 (S) avstyrks därmed.

Riksdagens information om de nationella minoriteterna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om riksdagens roll i arbetet med att sprida kunskap om de nationella minoriteterna.

Motionen

I motion 2014/15:23 av Nina Lundström (FP) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om riksdagens roll i arbetet med att sprida kunskap om Sveriges fem nationella minoriteter. Motionären anför att riksdagen genom möten med besökare, informationsmaterial, utställningar och i den allmänna informationen om riksdagens arbete på många sätt i dag bidrar för att öka kunskapen om demokrati, svensk historia och parlamentets roll genom århundraden, och att de nationella minoriteternas historiska betydelse för Sverige kan synliggöras i det arbetet.

Gällande ordning

Enligt 14 kap. 2 § riksdagsordningen ska Riksdagsförvaltningen ge stöd till arbetet i kammaren, utskotten och EU-nämnden samt bistå riksdagens ledamöter och organ med sakuppgifter för riksdagsarbetet. Riksdagsförvaltningen ska därutöver, när det gäller riksdagen och riksdagens myndigheter, i den omfattning riksdagen bestämmer bl.a. ansvara för centrala förhandlingar med de fackliga organisationerna, upprätta förslag till anslag på statens budget och i övrigt handlägga frågor om förvaltningen inom riksdagen.

I 1 § lagen (2011:745) med instruktion för Riksdagsförvaltningen anges att Riksdagsförvaltningen är en myndighet under riksdagen med uppgift att biträda riksdagen. Riksdagsförvaltningens huvuduppgifter är att tillhandahålla resurser och service för talmannens, kammarens, utskottens och övriga riksdagsorgans verksamhet samt för riksdagsledamöterna och partikanslierna, att svara för vissa myndighetsfunktioner och förvaltningsuppgifter som anges i 14 kap. 2 § riksdagsordningen, att informera om riksdagens arbete och frågor som rör EU och att vårda och bevara de byggnader och samlingar som riksdagen och Riksdagsförvaltningen disponerar. Riksdagsförvaltningen ska därutöver biträda riksdagens nämndmyndigheter i enlighet med vad som anges i instruktionen.

Enligt förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ansvarar skolan för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia.

Myndighetsuppdrag

Sedan 2005 utgör Samiskt informationscentrum en del av Sametingets myndighetsuppdrag. Centrumet, vars huvudsakliga uppdrag är att informera om samer och samiska förhållanden, driver bl.a. webbsidan www.samer.se. I 2009 års minoritetspolitiska proposition gjorde regeringen bedömningen att det fanns behov av statliga informations- och kompetenshöjande insatser på området (prop. 2008/09:158 s. 53). Syftet med insatserna skulle vara att synliggöra de nationella minoriteterna och sprida kunskap om minoritetsrättigheter till beslutsfattare, tjänstemän, de nationella minoriteterna och allmänheten samt sprida kunskap om diskrimineringslagstiftningen till de nationella minoriteterna. Som ett led i detta fick Sametinget i uppdrag av regeringen att också producera en webbsida med information om samtliga nationella minoriteter (minoritet.se). I budgetpropositionen för 2015 uppges att besöksantalet på webbsidan nästan fördubblades 2011–2013, från ca 3 000 till ca 5 800 besök per månad (prop. 2014/15:1 utg.omr.1 s. 89).

I samband med att lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk trädde i kraft 2010 fick Länsstyrelsen i Stockholm tillsammans med Sametinget i uppdrag att följa upp tillämpningen av lagen och samordna arbetet för de minoritetspolitiska målen. Arbetet omfattar bl.a. informations- och utbildningsåtgärder riktade till kommuner, landsting och förvaltningsmyndigheter och olika kunskapshöjande insatser. Under 2014 deltog de samordningsansvariga myndigheterna bl.a. i Skolforum och i MR-dagarna i Umeå för att informera om de nationella minoriteterna, deras rättigheter och svensk minoritetspolitik. Inom ramen för sitt uppdrag ger myndigheterna också ut nyhetsbrevet Nationella minoriteter och olika informationsmaterial om de nationella minoriteterna.

Utskottets ställningstagande

Kunskap om de nationella minoriteterna hos majoritetsbefolkningen, beslutsfattare, tjänstemän och de nationella minoriteterna själva är en förutsättning för att genomföra minoritetspolitiken och tillvarata de nationella minoriteternas rättigheter. Utskottet konstaterar att myndigheter under regeringen har i uppdrag att sprida information om och vidta kunskapshöjande åtgärder avseende de nationella minoriteterna och ser ingen anledning att föreslå en utvidgning av Riksdagsförvaltningens uppgifter enligt motionärens önskemål. Utskottet avstyrker därmed motion 2014/15:23 (FP) yrkande 1.

Reservationer

1. Antiziganism, romsk inkludering och inrättande av ett romskt förvaltningsområde, punkt 1 (SD)

av Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1719 av Erik Ullenhag (FP) yrkandena 1–4, 6, 7 och 9 samt

2014/15:2055 av Teresa Carvalho (S).

Ställningstagande

Varje form av uttryck för rasism eller diskriminering, däribland antiziganism, är oacceptabel i en tolerant och öppen demokrati. Av svensk lag följer att hets mot folkgrupp och olaga diskriminering medför straffrättsliga påföljder. Med hänvisning till att befintliga, pågående och planerade insatser får bedömas tillräckliga avstyrker vi motion 2014/15:1719 (FP) yrkandena 1-4, 6, 7 och 9. I fråga om motion 2014/15:2055 (S) delar vi utskottets bedömning att den ska avstyrkas.

2. Samers rättigheter, punkt 2 (V)

av Mia Sydow Mölleby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:849 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Samerna är Sveriges enda ursprungsfolk och har som sådant en särställning bland Sveriges nationella minoriteter. I Sverige har det länge setts ned på det traditionella samiska levnadssättet och den samiska kulturen. Samerna har under historien bl.a. använts för tvångsarbete, utsatts för tvångsförflyttningar och inskränkningar i sina möjligheter till skolgång och arbete, och drabbats av tvångssteriliseringar. Samernas rättigheter har stärkts de senaste decennierna,

men de har aldrig fått en officiell ursäkt från den svenska majoritetsbefolkningen. Vi anser att regeringen bör ta fram en vitbok om övergreppen mot samerna och därefter på lämpligt sätt förmedla en officiell ursäkt.

Vi anser vidare att det borde vara självklart att Sverige ska ratificera ILO:s konvention nr 169 och garantera samerna de rättigheter som anges där. Ett grundläggande krav enligt konventionen är att ursprungsfolken till fullo ska åtnjuta mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Detta innebär bl.a. att det måste vidtas konkreta åtgärder för att skydda samernas land, vatten, kultur och miljö. Det som hindrar en ratificering är framför allt att frågor kring samernas rättigheter till land och vatten inte har lösts. Regeringen bör enligt vår mening ta nya initiativ för att Sverige ska ratificera ILO:s konvention nr 169 baserade på samförstånd och samråd så att motsättningarna mellan samtliga parter löses.

Sametinget bildades 1993 som en officiell representant för den samiska befolkningen och för att förbättra möjligheterna att förvalta och bevara den samiska kulturen. Det är dock inget organ för självstyre. Sametinget är ett framröstat parlament, men också en myndighet med förvaltande uppgifter. Sverige erkänner i dag samernas rätt till kulturell autonomi, vilket förutsätter visst självstyre. Rätten till självstyre står dock i konflikt med Sametingets roll som förvaltningsmyndighet. Sametingsutredningen (SOU 2002:77) föreslog att frågan om ett stärkt självstyre skulle utredas i en parlamentariskt sammansatt kommitté, vilket tillstyrktes av de flesta remissinstanser. Vidare påpekade FN:s särskilda urfolksrapportör 2011 behovet av att stärka Sametingets självständighet som ett självstyrande organ. Rapportören ansåg även att Sametingets dubbla roller som både folkvald församling och statlig förvaltningsmyndighet var särskilt problematiska eftersom de innebär att tinget i sin roll kan tvingas genomföra beslut i konflikt med vad det i sin roll som folkvald församling anser vara bäst för samerna. Vi anser att det nu är hög tid att en ordentlig genomlysning görs i frågan om ett utökat samiskt självstyre och Sametingets dubbla roller. Regeringen bör därför tillsätta en parlamentariskt sammansatt utredning för att utreda ett utökat samiskt självstyre.

Regeringen har vid flera tillfällen under de senaste två mandatperioderna hänvisat till att olika förslag inom rennärringsområdet bereds inom Regeringskansliet med syfte att lägga fram en samlad samepolitisk proposition. Vänsterpartiet anser att den utredning som lämnades av den Rennärringspolitiska kommittén 2001 (SOU 2001:101) visserligen innehöll förbättringar jämfört med den nuvarande ordningen, men menar att det bör tas ett nytt samlat grepp om samepolitiken. Det är inte minst mycket angeläget att försöka minska de spänningar och konflikter som finns dels mellan renägande samer och icke renägande samer, dels mellan samernas intresse av tillgång till betesmark och dylikt och företags m.fl. intresse av marktillgångar för exempelvis gruvbrytning och prospektering. Eftersom det har hänt mycket sedan den tidigare utredningen presenterades och det författningsförslaget enligt vår mening dessutom är bristfälligt ur jämställdhetssynpunkt, anser vi att regeringen bör

tillsätta en ny utredning som skyndsamt ska återkomma med ett förslag om en samlad samepolitik.

Med bifall till motionen bör riksdagen tillkänna detta för regeringen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:23 av Nina Lundström (FP):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om riksdagens roll och kunskap om Sveriges fem nationella minoriteter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka förvaltningsområdena.

2014/15:539 av Kerstin Lundgren (C):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpt lagstiftning för att säkerställa inflytande och delaktighet för nationella minoriteter utifrån deras egna villkor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att hela den sverigefinländska minoriteten genom att också ge finlandssvenskarna samma status som sverigefinnar i den svenska minoritetspolitiken.

2014/15:849 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör se till att det tas fram en vitbok om övergreppen mot samerna och på lämpligt sätt förmedla en officiell ursäkt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta nya initiativ för att Sverige ska ratificera ILO-konvention 169.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en parlamentariskt sammansatt utredning för att utreda ett utökat samiskt självstyre.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som skyndsamt ska återkomma med ett förslag om en samlad samepolitik.

2014/15:1719 av Erik Ullenhag (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bekämpandet av antiziganism och diskriminering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om spridning av vitboken.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om spridning av olika metoder för romsk inkludering.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler brobyggare.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhetsinsatser för romska kvinnor, män, flickor och pojkar.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om språk och utbildning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i övrigt om fortsatt arbete mot antiziganism och för romsk inkludering.

2014/15:1895 av Ellen Juntti (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkerställa att förvaltningsområdena uppfyller sina skyldigheter.

2014/15:2055 av Teresa Carvalho (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa ett romskt förvaltningsområde för att stärka det nationella skyddet för romers inkludering i samhället.

2014/15:2284 av Pyry Niemi och Raimo Pärssinen (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en ny utredning i enlighet med motionens intentioner för att ta fram ytterligare förslag om hur man kan stärka det finska minoritetsspråkets ställning i Sverige.

2014/15:2530 av Annika Hirvonen (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att säkra efterlevnaden av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk i hela landet.